



Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

| | | | |
|--------------|-----------|--------------------|-----------|
| Work: | W1KG14782 | ImageGroup: | I1KG23934 |
| LCCN: | n/a | ISBN: | n/a |

| | |
|------------------------------|--|
| Title: | སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/ |
| Author: | རག་ཏུ་བེར་ raghu vira |
| Descriptor: | some type set print and most of them are hand written notes |
| Original Publication: | n/a;n/a |
| Place: | [new delhi] |
| Publisher: | [dr. lokesh chandra] |
| Date: | [n.d.] |
| Volume: | 72 |
| Total Volumes: | 139 |
| TBRC Pages: | 2 |
| Introductory Pages: | n/a |
| Text Pages: | n/a |
| Scanning Information: | Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016 |

VOL. 72

INDIRECT
TO
INSINCERE

indirect adj II, अप्रस्तुत

'in an i. manner' भङ्ग्या ind. — भङ्ग्यन्तरेण ind

Sāh (in dram) an i. compliment अनुक्तसिद्धि f Bhar, Sāh an i.

conjunction परम्परसम्बन्धः Pañ 8.1.24, Sch i. designation of a

thing वाचकलक्षकव्यञ्जकत्वम् Pratāp (in rhet) i. eulogy

व्याजस्तुति f Vām, Sāh, etc (in rhetoric) i. expression

अप्रस्तुतप्रशंसा, अप्रस्तुतस्तुति f i. manner

पारमर्त्यम् Mn, MBh, etc i. mode of expression वक्रोक्ति f

Kull on Mn 3.133 i. reply उत्तराभासः i. sense of a word

वक्षणा Sāh, Kpr, Bhāṣap, etc i. speech वक्रभाषितम्

द्ववतावित f Viddh 2.5, Siṅhâs Introd 54, 6.1, Kuval
55

1. way पारम्पर्यम् Mn, MBh, etc (in rhet) a kind of 1.

praise संसिद्ध Kāvyaḍ 2.358 one who seeks objects

other than wealth by 1. means पार्श्वक पार्श्विक Pāṇ 5.7.75, पार्श्विक

L one who seeks wealth by 1. means पार्श्वक Pāṇ 5.2.75,

पार्श्विक L pursuing an aim by an 1. course अधिबलम् Bhar,

Daśar, Sāh.

indirectly I परम्परया .

II पुरुषान्तरम् ind Vikr 2.16 — प्रणाडिकया (Sarvad),

प्रणाड्या (SBr, Sch) ind — प्रणाड्या ind MahIdh —

व्यवस्थानेन ind Nilak.

to be i. expressed लक्ष्य mfn Sāh, Vedāntas the

being i. expressed लक्ष्यत्वम् Sarvad expressing i. लक्ष्य

mfn Sāh — लक्षण mfn Vedāntas — लाक्षणिक

mf(ई)n Samk, Kpr, Sarvad having an i. perceptible

method लक्ष्यक्रम mfn MW i. effective आरादुपकारक,

आरादुपकारिन् mfn Nyāyam, Sch i. expressed meaning लक्ष्यार्थ

quite indiscernible II अनीतिदृश्य, अलदृश्य mfn.

behaving indiscreetly I अपनयिन् mfn Kathās.

indiscretion n I निर्विवेकता (Pāncad), निर्विवेकलभ

(Kathās).

II अनीति f.

indiscriminate adj I अविविक्त L — निर्विशेषवत्

MBh 12.7516.

II अप्रवेत RV 10.129.3.

indiscriminated adj II अनुपलक्षित .

indiscriminately II यत्र तत्र, रास्मिन्स्तस्मिन्

indiscriminateness n निर्विशेषम्

MBh 6.5519, निर्विशेषता

{Bham), निर्विशेषत्वम् (MBh).

indispensable adj II हठायत Kathās.

1. act केतनम् Mālatīm an 1. element of the Vedānta

अनुबन्धः (in phil).

indispensably

I અગત્યા

ind Bcar, Jātak.indisposed adj

I અસુસ્થ

Sak — વિકૃતિમત્

Nalôd.

indisposition n I असुर-थता — विक्रिया R, Daś,

Susr ¹ अस्वास्थ्यम् BhP, Kathās.

II धन्यम् L धान्यम् L.

1. of the body शरीरवैकल्यम् ^{९९} Hit.

indisputable adj I (as the Dharma) अविग्रहः Rājat.

II अविवाक्य .

1. conclusion सिद्धि f RPrāt, Up, Sarvad.

indisputed adj II निरङ्कुश

MBh.

indistinct adj I અસ્પષ્ટ BhP, Suśr, etc _____

સ્પષ્ટેતર L _____ અવિસ્પષ્ટ f(આ) Nir, etc _____ અવ્યક્ત

Up, Pañ, Mn, etc _____ અનભિવ્યક્ત _____ અસ્ફુટ f(આ) BhP,

Kathās, etc.

II અવગૂન RV 6.21.3 _____ અવિજ્ઞાત VS, ŚBr, etc _____

અસ્વર R 2.42.26 _____ કલ્હ f(આ) BrĀrUp, ChUp _____

મૂઠ Āpast, R _____ (on account of tears) કલ્હ f(આ)

(ifc લાપ્સ or અશ્નુ preceding) MBh, R, etc.

not 1. II અસંદિગ્ધે MBh 12.

anything 1. અવિસ્પષ્ટ MBh 3.16446 to be 1. સંદિગ્ધ pass

संदिह्यते MBh, Kav, etc formed in an i. manner परीक्षवृत्ति Nir,

Sch having i. utterance संदिग्धाक्षर MW i. assertion

(said to proceed from faulty construction) व्याख्यागम्यम् W i.

assertion (said to proceed from grammatical inaccuracy)

व्याख्यागम्यम् W i. (as sound) शिथिल f(आ) L

(a voice) i. by suppressed tears बाष्पसंदिग्ध Nal i. decla-

ration (said to proceed from faulty construction) व्याख्यागम्यम्

W i. declaration (said to proceed from grammatical inaccu-

racy) व्याख्यागम्यम् W an i. embellishment of speech

अस्फुटान्कारः Sah i. in its consonants हीनव्यञ्जन R

1. noise ध्वनिः RV, AV, etc 1. singing अनिक्तगानम् •

1. speech I अविस्पष्टम् Mn 4.99.

II म्लिष्टोक्ति f Vop — म्लिष्टम् L —

(in rhetoric) अस्पष्टम् •

1. utterance अवलोक्य (onomat) Kathās to make 1. संदिह

caus संदिहयति MBh to render 1. कूट cl 10 कूटयते

Dhātup 33.28 to utter an 1. sound कल्ल cl 1 कल्लते

Dhātup 14.27 to utter any 1. sound कूज cl 1 कूजति AV

7.95.2, MBh, R, etc.

indistinctly I अव्यक्तम् ind.

II अस्वरम् ind SBr 11.

i. heard कुश्रुत mfn Pañcat i. spoken द्रुत mfn

Gīt pronounced i. (so that the words remain too much in the

mouth) अभ्वक्त mfn said i. अर्धवक्त mfn seen i.

कुदृष्ट mfn Pañcat sounding i. (as if intoxicated) मदकक्ष

mfn MBh, Kāv.

speaking i. I अव्यक्तभाषिन् mfn Mricch — अव्यक्त

mfn.

II कद्रुद mfn Pañ 6.3.102, Vop, etc — काहल mfn

— कौटुम्भ mfn L, कौटुम्भः — खिखिखिभिन् mfn

VarBrS 78.18.

indistinctness n II अप्रकाशः Ragh 1.68 —

अश्रुतिलम् RPrāt — विवृशः RPrāt — सँदिग्धता

MW, सँदिग्धत्वम् Sāh.

1. of idea आवेशः L 1. of utterance स्वरभेदः

Susr. —

individual n I व्यक्ति f Bhag, VarBrS, etc .

II देहः, देहम् Subh — द्रव्यम् — पृथक्कृति

f BhP — पुत्रगामनम् mfn W — प्रत्यगामनम् m Bādar, Sch —

प्रत्यत्माविनियत mfn Car — विशेषः Kāv, MBh, etc —

विशेषिण mfn BhP — विशेषिन् mfn Sāmkhyak, Sch —

व्यक्त mfn L.

being an i. soul प्रत्यगामिनः RāmatUp the being the i.

soul पशुलम् (with Pāsupatas) — पशुलम् (with

Māhesivaras) devoted to the i. soul प्रत्यक्प्रवण mfn having

no i. existence निरात्मक mfn BhP, निरात्मन्, निरात्मवत्

mfn MBh 1. being नामरूप n du MWB 102 an 1. case

पक्षान्तरम् L (in phil) 1. essence विशेषः IW 1. exis-

tence मृथगात्मिका L the 1. (in a disparaging sense) पुरुषः

SaddhP.

1. soul I जीवात्मन m Tarkas, BhP 6.8, Sarvad 4,

7.57 — प्रत्यगात्मन m KathUp, Vedāntas, BhP etc

m Prab 6. $\frac{4}{5}$.

II भूतात्मन m Mn 5.109, Yājñ 3.34 etc.

the 1. soul as distinct from the divine soul of the

universe पदम् m (with माहेस्वरस) RTL 89 the 1. soul

as distinct from the divine soul of the universe ५३५ m

(with Pāsupatas) RTL 89 the i. soul (as distinct from the

soul of the universe) पुनरात्मनः m W the i. soul (as

distinct from universal spirit) पुनरात्मनः m W the i.

underlying the gross body विश्वः Vedânt as separate i.e. i.

form विग्रहः Up, MBh etc separate i. e. i. shape विग्रहः

Up, MBh etc.

individuality. n I व्यसिता, व्यक्तित्वम् MW

(in Vedānta) व्यष्टि f Śamk, Vedāntas.

II आत्म L — पृथक्ता Nyāyam, Sch, पृथक्त्वम्

ŚāṅkhŚr, Nir, MBh etc — पृथगात्मिका L — पृथगभावः

KathUp, MBh etc — (in phil) विशेषः IW — विशेषणता

MW, विशेषणत्वम् MW — व्यक्ति f MBh, Kāv etc

व्यसनम् W — व्यसता, व्यसत्त्वम् W.

the being an i. अहंत्वम् NṛisUp conscious of

one's i. अहंकृत mfn Yājñ 3.15 conceit of i. अहंकरणम्

अहंबुद्धि f BhP, अहंकाति f Bh, अहंधी f BhP

अहंकारः conception of i. अहंकारः — अहंकारमृ ^{अहंकृति} _f

BhP, अहंकृति _f Bh, अहंदि _f BhP conception of one's

1. अहंकारः ChUp etc the (heretical) doctrine of the

existence of an i. सत्त्वामदृष्टि _f Divyāv, Mahāv the

faculty which perceives i. विश्वः ~~Wata~~ Vendâtas 'free from

the conceit of i.' अनहंकृति to have the conceit of i.

अहं कृ BhP having no i. निरहंक्रिय _{mfn} BhP having

the conceit of i. अहम्मान _{mfn} VP, MārKP in whom there

is no longer a condition of i. अनुपदिशेष _{mfn} Buddh one

who has sacrificed his i. हुतसंनिस्तः _{MW} the sense of i.

N. of Ahamkāra (the sense of individuality) II निकायः

BhP.

N. of the Ahamkāra or I-making faculty वैकृतः MBh (in

Sāṃkhya) N. of Ahamkāra (as the principle from which the ele-

ments are evolved) भूलादि m n.

the state of i. and totality ०२११५२ २१३११५२ १११

Vedântas the (heretical) view of the existence of an I.

सत्काम्य दृष्टि

individualization n II अहंकारः — विशेषः

Kuval.

individualized spirit I पुनरात्मनः m W.

individually I यथास्व ^{ibc} ~~the~~ यथास्वम् ind ŚrS, Gaut,

MBh etc.

II वेदतः ind Kathās .

regarding (a group of objects) 1. व्यष्टि सप्त व्यष्टि प्रायः MW.

indivisibility n I ^{ज्यत्वम्} आविभाज्यता, आविभा ^L —

अभेद्यता, अभेद्यत्वम् (R) — निष्कलत्वम् MBh.

II अभ्यूहः Nyāyad.

indivisible adj I निरवयव Samk, Sarvad etc —

अभेद्य •

II अच्छेद्य — निच्छेद्य ~~cal.~~

indolence n I मन्दता Suśr — माध्यम BhP

Pāncat, Sāh.

II कुण्ठता, कुण्ठत्वम्

Rājat 4.618 —

कोसीयम् Lalit — निकटसाहः Hariv — मिध्यम्

Lalit, Divyâv — स्वप्नः (once in R स्वप्नम् ifc f आ)

Mn 9.13, 12.33.

indolent adj I अलस f(आ) SBr, AitBr etc

— साक्षर Ritus — मदाक्षर Kāv — मन्दोत्साह

Sak.

II कुण्ड (gana कडावादि) — गर्भेष्टिगणानां पात्रे

सामिदादि and मुक्तारोह्यादि — निकृत्साह f(आ) MBh,

R etc — मन्थर f(आ) Kāv, Rājāt, Sāh etc —

मुह L — लघुप्रमत्त W — शीत L.

an i. man गेहेमेहिन् ४ पात्रे सामितादि and ९

मुक्तारोह्यादि.

indomitable adj I दुदम्य MBh 12.2951.

II अशान्त MaitrS, SBr, BhP.

relating to the Indos Cythians I शाव mfn.

accompanied by Indra इन्द्रस्यैव mfn RV 37.5 a compa-

nion to I. (?) इन्द्रियः RV 2.107.2, AV 19.27.1 addressed to I.

इन्द्राय mf(इ)n MBh, VarBrS, Kathās agreeable to I.

इन्द्रिय mfn RV, AV, VS belonging to great I. मोहयेत्

mf(इ)n VS etc.

belonging to I. I वासव mf(इ)n Kād — शाक

mf(इ)n MBh, VarBrS, Kathās.

II माधवत mf(इ)n Pān 6.4.128 Sch —

माधवत mf(इ)n Pān 6.4.128 Sch — विष्टुत

mf(अती)n ŚāṅkhBr — शालमन्मव mf(इ)n Kir.

belonging to Vayodhas (i.e. I.) वायोधस mfn KātyŚr

the Consort of I. (one of the seven divine Matris and one the

Matris of Skanda) माहेन्द्री MBh the Energy of I. (one of

the 7 seven divine Matris and one of the Matris of Skanda)

माहेन्द्री MBh fit of I. इन्द्रिय mfn RV, AV, VS the

great I. मेहेन्द्रः AV etc I., Agni, Varuna and Yama

त्रिदशेश्वराः m pl Nal 4.31 I. and Agni इन्द्राग्नी m du

RV, AV, TāndyaBr ~~xxx~~ I. and Brihaspati इन्द्राबृहस्पती m du

RV I. and Brahmanaspati इन्द्राब्रह्मणस्पती m du RV I. and

Maruts इन्द्रामरुतः m pl RV I. and Varuna इन्द्रावकुजा m du RV, AV

I. and Pūshanā इन्द्रापूषणा, इन्द्रपूषणा m du RV, AV I. and

Soma इन्द्रासोमा m du RV, AV I. and Vishnu इन्द्राविष्णु m du

RV Indrāni the wife of I. इन्द्राणि f I.'s energy वासवी

Cat 'I.'s foe' त्रिदशेन्द्रशत्रु m R 6.36.6, त्रिदशेन्द्रशत्रु m

R 1.14.47 I.'s horse Uccaiḥśravas देवाश्वः L 'I.'s son'

वासवजः MBh — वासवि m MBh I.'s wife शोकी

Pur the quality which belongs especially to the mighty I.

इन्द्रियम् RV, AV, VS, TS, AitBr, ŚBr the rank of great I.

महेन्द्रत्वम् AitBr, MBh relating to great I. मोहेन्द्र mf(इ)n

relating to I. I वासव mf(इ)n Kād — शाक

mf(इ)n MBh, VarBrS, Kathās.

II माधवत mf(इ)n Pāṇ 6.4.128 Sch — शातकृत

mf(इ)n — शातमन्यव mf(इ)n Kir.

relating to Vayodhas (i.e. I) वायोधस mfn KātyŚr ruḥ

ed by I. माधवत mf(इ)n Pāṇ 6.4.128 Sch sacred to I.

शाक mf(इ)n MBh, VarBrS, Kathās similar to I इन्द्रस्वत

mfn the wife of I. इन्द्राणी RV, AV, VS, TS, MBh etc 'young-

er brother of I.' उपेन्द्रः MBh, Hariv, R, VP etc like five I.

पञ्चेन्द्रकल्प mfn MW.

belonging to Indra-Vriksha II इन्द्रवृक्षीय (gana उत्करीदि

Pāṇ 4.2.90).

इन्द्रवृक्षीय
coming from Indravriksha (gana उत्करीदि Pāṇ 4.2.

90).

indubitable II निर्विनिमित्तम् mf(आ)n Sarvad.

the name of great Indra II महेन्द्रत्वम AitBr, MBh.

name of I. हरिश्चिप्रः MW.

one who has the five Indrāṇis as his deity II पञ्चोऽङ्गः

mfn Pāṇ 1.2.49 Sch.

induce vb I अनुनी .

II अभिप्रचु^३ caus अभिप्रचोदयति MBh, R — प्रकु, प्रकुते,

प्रकुते etc RV — या caus ^{यापयति} ~~प्रचयति~~ MW — विनी,

विनयते RV 1.1.64.6.

to 1. any one to do anything प्रवृत्त caus प्रवर्तयति

Kathās to 1. to सम्प्रभुजं, सम्प्रभुनीति, सम्प्रभु^३ (instr) R

to 1. to come near आच्यु Intens P A RV — उपमन्त्र,

उपमन्त्रयति, उपमन्त्रयते TS, SBr — आच्यु caus P RV

AV 3.3.2, TS 2, SBr to 1. to yield प्रत्यनुनी, प्रत्यनुनयति,

प्रत्यनुनयते MBh.

induced adj II अभिप्रसूत Nir.

inducement n II अभ्युपासनम् BhP — ^{उत्तेजना} उत्तेजनम् n L,

उत्तेजितम् — प्रलोभनम् MBh, R, Kathās, Rājat.

inducing n II आहरे m MBh, Vikr.

'i. purity' अचिप्रणी L.

inducing II आहरेम ifc L.

induction n I उन्नमः Sāh, Kās — उन्नमनम् .

II युक्ति f Kap, Kāv, Var etc — व्याप्तिग्रहः MW.

i. an argument from effect to cause (one of three kinds

of anumana or inference) शेषवत् n (in log) a particu-

lar kind of i. सामान्यतोदृष्टम् (Scil अनुमान) Nyāyad

(in log) a particular process of i. स्वाथनुमानम् MW.

to indulge in I अनुजुष BhP — आसेव (rarely)

P) आसेवति, आसेवते.

II प्रमद caus प्रमादयते RV — समनुज्ञा, समनु-

समनुजानीते
आनात, R — सम्प्रतिपद्य, सम्प्रतिपद्यते (acc) Pañcat.

indulged adj I लालित MBh, Kāv etc.

to be 1. I लालनीय-Hariv, R, Kathas, लालयितव्य

MBh, Hariv, लालय Hit — संसर्ग MBh, BhP.

indulgence n II क्षमा Mn, MBh etc — क्षान्ताम्

R 1.34.32 & 33 — क्षान्ता f Mn 5.107, MBh, R etc —

MBh 12.6559 & 9964.
दण्डनिधानम्

deserving i. मयोजित mfn MBh.

i. in I प्रसन्ति f Mn, Kir, Kathās — प्रसङ्गः
२१

Mn, MBh etc.

II सेवनम् Mn, R etc — सेवा Nir, Mn, MBh etc.

indulgent adj I मर्षिन् MBh, Kāv etc.

II क्षान्तिमत Rājat 5.4.

to be i. to क्षम् cl 1 क्षमते (ep also क्षमति) MBh

3.13051, R 4.27.22, VarBrS, Pañcat (Pass) Hit — क्षमां कृ

i. to मन्द f(आ) (loc) MBh 'i. towards friends'

मित्रसाहः MBh, R etc, मित्रसाह MBh one who is i. क्षमाकर

Gal to make i. मादवी कृ, मादवी करोति MBh.

indulging in II प्रमत्त

mfn (loc) MBh, R

संश्रित

mfn (acc)

Bhag, Pañcat.

the act of indulging I कालजम् Kāv, BhP, Rājat.

II विशेषः BhP.

i. in संसर्गः (ifc f आ) R, Daś, BhP.

XX

indurate vb I कठिनय Nom कठिनयाति Viddh,

 Car.
on 13 of 19

indurated adj I कठिनीभूत.

induration at the neck of the bladder ~~॥~~ मूत्रग्रन्थि m

Suśr.

(prob) i. of the skin पुत्तानिका Suśr.

Indus n ४ सिन्धु m.

~~॥~~ सीतभावती RV 10.75.8.

belonging to the I. or Sindhu सैन्धव mf(इ)n TS etc

born on the I. (said of a horse) सिन्धुपारज mfn L coming

from the I. or Sindhu सैन्धव mf(इ)n TS etc the country

around the I. (commonly called Sindh) सिन्धु m MBh, Kāv etc

'flowed over by the I.' सिन्धुरेवतः; L a king of the people

inhabiting the country round the I. (Sindhusauvira) सिन्धुसौवीरः

VarBrS 'played over by the I.' सिन्धुरेवतः; L produced in the I.

or Sindhu सैन्धव mf(इ)n TS etc produced on the I.

(said of a horse) सिन्धुपारज mfn L.

industrious (said of Indra) II स्वपश्य mfn RV,

SBr.

very 1. महोद्योग mfn MW.

to be 1. II स्वपश्य Nom स्वपश्यते RV, TS.

industrious adj I व्यवसायिन MBh, Kāv etc.

II अर्थिन RV — चेक्रिय W — दश f(आ)

RV etc — महारम्भ Kām — स्वपाक RV 4.3.2 (Sāy).

industry n II कर्म योगः — कार्मिक्यम् gana पुरोहितादि

— दाक्ष्यम् MBh, Kāv etc — योगः Mn, MBh etc —

व्यसनम् Bhartr, Subh — शिमी TS, Kāth, शमी —

(ifc f आ) Mn, Kām, MBh, R.
समुत्थानम्

house of 1. अव्वासनम् L.

inebriate vb I उन्मद caus उन्मादयति, उन्मद^{यति} TS,

MBh, R, Das'.

II कुश mfn L.

being (inebriated or) joyful without (having drunk) any

intoxicating liquor. II अमद्यत mfn Kām.

to be i. II आश्रित SBr.

inebriating adj II मादनीय MBh.

any i. drink मदिरा Mn, MBh etc.

inebriety n II अभिमादः L.

ineffable adj II अशक्त AV 6.45.1.

ineffective adj II अनीय f(आ) SBr — दुर्बलियास

MW — विगुण Rājat.

to become i. I दुर्बलीशू Kathās 107.52 — संशम, संक्ष BKP

संशमयति BhP.

II (as poison) व्यथ cl 1 (Dhātup 19.2) व्यथते ep also

व्यथति Kām.

to be i. संशम, संशाम्याति BhP — निवृत्₂ निवर्तते MBh

Kathās rendered i. शान्ता MBh, R — दुर्बलित Kathās

105.91 to render i. विनिवृत् caus विनिवर्तयति SretUp, Mn,

MBh etc — (a weapon) विनश caus विनाशयति AV.

ineffectual adj विफल f(आ) Yājñ, Hariv etc ____

शून्य f(आ) Śak, Ratñav ____ (as a spell) रुद्रे Sarvad.

rendering i. रवण्डुक ifc W whose work is not i.

अवितथक्रिय R 2.47.5.

inefficacious adj I अप्रबल .

inefficacy of remedy I अयोगः Suśr.

inefficiency n I गुणाक्षयः Suśr 1.35.40 f.

inefficient adj I अकर्मण्य — अकर्मण्य .

inelegance n II अपाठव्य L.

ineloquent adj ~~14~~ अपटु .

inequality a I विषमत्वम् MaitrUp — वैषम्यम् SrS,

MBh etc — वैषम्यम् Amar (v.1.) — विषमम् Kās.

II न्यूनाधिकम् ŚāṅkhGr. .

connected with 1. विषम्यम् mfn g गहादि produced by 1.

विषम्यम् mfn g गहादि the second i. of a planet
चतुर्थफलम् W.

inert adj I शिथिल f(आ) MBh, Kāv etc — उदासीन.

II अप्रवर्तक f(इका) — अल्पचेष्टित — कुसीद

TS 7 — स्तौन .

i. in love मनसिमन्द MW.

inerita (in phil) II स्थिति f.

inertion n I अप्रवृत्ति f.

inevitability n II आवश्यकता Hit .

inevitable adj I अपरिहरणीय — अवजनीय .

II अवश्यभागीयक Divyâv — अव्यभिचारवत् MBh

2.871 — आनुषङ्गिक (इ) — आवश्यक Comm.on Kum

and Ragh — कुरतिक्रम Mn 11.238, R, Pañc etc, कुरत्यम

KathUp 3.14, MBh, R etc, कुरत्येतु RV 7.65.3 — दुधिर

Vām 5.2.51 — भाविन् MBh; Kāv etc.

1. act आवश्यकम् Pāṇ 1. conclusion आवश्यकम्

Pāṇ 1. consequence भावितव्यता Kāv, Kathās भावितव्यम् .

inevitableness n I अवजनीयता, अवजनीयत्वम् Jaim,

Comm on Nyāyad — भावित्वम् MBh, BhP.

inevitably II अवश्यम् ind — नियतम् ind

— हठात्, हेठेन, हठः (ifc).

inexact (in math) II औत्त mfn.

possibly i. सम्मथिचर। mfn Car, सम्मथिचार mfn.

inexcusable adj II अनपसर .

inexhaustible adj I अक्षीयमाज RV — अप्रक्षित

RV 1.55.8.

II अनिगलित BhP — अनिदस्य RV 7.39.6 —

असुत v.1. for असृत q.v. — गभीर f(आ)

BhP 1.5.8, गम्भीर BhP 4.12.38, 6.24.24.

1. abundance अदिति f 1. (as a treasure) व्यनसह

Kām 1. (as the milk of a cow) अन्या RV 8.1.10 & 27.11,

SV 1. streams असञ्चतः f pl RV in an i. manner असञ्चता

instr f ind, RV 9.69.8 1. water अक्षय्योदकम् Yājñ etc

'whose praise is X 1.' गम्भीरशंस Sāy.

inexhaustibleness (as of the milk of cows) II अन्यम्

AV 12.1.4.

inexperience n I अशुज्जता — बालस्थानम् MW

— मोगध, मोगधम्

Sāh, Uttarar, Kathās etc.

inexperienced adj I अविदग्ध Pañcat — गृहेष्वपि

MBh 13.4576.

II अशुक्ल — अश — अदक्षिण —

अप्रजसि RV 10.71.9 — अशुक्ल Bhp etc — मुग्ध

Kāv, Kathās, Rājat — विहता Kād, Naish .

having an i. mind अनिपक्वबुद्धि Bhp 1. in मुग्धवत्

(loc) MBh — मूर्ख f(आ) (loc) Kathās, = गायत्रीरहित

or साथगायत्रीरहित¹. in love परोक्षमन्मथ Sak.

inexpert adj II अशुण्ण — अप्रजसि RV 10.71.9

— (as a surgeon) अशुकिमुत्त Suśr.

inexpertness n II आकोशलम् Śis' 16.30.

inexplicable adj I अ०आर०येमः

II अनिर्देश्य, अनिर्दिश्य — (prob) अनिप्रपञ्च

Buddh — गहन f(आ) (g शुभनादि) MBh, R etc.

in an i. manner अनाशातम् ind TS in an i. way

अनाशातम् ind TS.

inexpressibleadj

अव्यक्तमेय

Bhām

निराश्रित्य

Sarvad

निराश्रित्य

f(आ)

Naish.

infallibilityn

II

वैशारद्यम्

Yogas, BrĀrUp, Sch.

infallible adj I निरपाय R, Suśr — निरत्यय .

f(आ) Kāv, etc — निदोष f(आ) Sarvad.

II निरामय MBh, R.

infamous adj I दुष्कीर्ति BhP.

II अनामक — अनामन — अभिज्ञास्त

MBh etc.

infamy n I अपकीर्ति f — अपमशंस n — अमशंस.

n R, Mn 8.128 etc — वाच्यता MBh, VarBrS etc.

II अरुम्याति f — अपकर्षः — कुरुम्याति f.

causing i. अरुम्यातिकर mfn occassioning i. अपमशंसकर

mfn to expose to i. संदूष caus संदूषयति MBh, Kām.

infancy शिशुत्वम् I शिशुत्वम् Mn, MBh etc — शिशुभावः

L — शिशुत्वम् Sarvad — बाल्यम् ŚBr, Mn, MBh etc

— बालभावः Mn 8.118, MBh etc — बाल्यता R.

past i. गतशिशुत्वम् mfn W the period of early i. स्तनपानम्

Kāv time of i. शिशुत्वम् Pañcat.

infant n. I शिशु m RV etc — शिशूः RV —

स्तनधमः Kāv, MantraBr etc — क्षीरपः MBh 13.5986.

II अतिबालकः — अपोऽगृह् mfn L — डिम्भा L

— पाकः L — वहन्ताः L.

beginning with i. आबालम् ind Kathās, आबालयम्

ind Kathās, R drinking only (said of i.) क्षीरप mfn Suśr

1.35.25 an i. attempts at speaking. बालकम्, बालिका L.

infanticide . n I बालहत्या MW.

II कुवहन mf(हनी) n Car.

an infantile disease II अजगहिका .

infantine adj I बालकीय W — आतिबालक

बाल f(आ) GrS, Up, Mn, MBh etc.

II शिशु L.

'not the i. moon' अवालेन्दु m Ragh 6.53.

infantry n I पत्ति m VS etc — पदातीनां कुलम्

Rājāt 5.247 — पादातम् MBh (g भिषगादि).

accompanied by chariots and i. सरथपादात mfn MW

along with chariots and i. सरथपादात min W (body of) i.

पत्तिकामः L a body of i. पत्ति संहति f L, पत्तिसैन्यम् MBh

the business of i. पत्तिकर्मन n MW a commander of i.

पदात्यक्षः R a line of i. पत्तिपडि f W operations of
rh

1. पत्तिकर्मन n MW troop of i. पत्तिसंहति f L,

पत्तिसैन्यम् MBh.

infatuate vb I विमुह caus विमोहयति MBh, Kāv etc

प्रमुह caus प्रमोहयति MBh — व्यामुह caus व्यामोहयति

MBh.

II अभिप्रमन्द P RV 6.18.9 — प्रतिलुभ caus

प्रतिलोभयति RV.

infatuated adj I मदान्ध MBh, Kāv, Pur — उपहतधी

— उपहतात्मन Kathās, Car — विमुग्ध Hit, विमूढ MBh,

Kāv etc — विमोहित R, Kathās etc — व्यामोहित

Pañcat — मोहित MBh, R etc — प्रमूढ MundUp,

SārngP, प्रमूढ संज्ञा, प्रमोहित MBh.

II अचेतान RV 7.4.7.

not i. अमूढ .

II अदृष्ट, अदृष्टित RV.

to become i. प्रमुह्, प्रमुह्यति MBh to be i. अहं cl 6

अहं चक्षति Dhātup 28.15 the being i. मोहनम् Nir, Bhag,

It entirely 1. व्यामूढ Rājat 1. by कुमद (comp) RV,

MBh etc 1. by desire काममोहित .

1. by love I स्मरान्ध W — काममोहित —

स्मरमोहित W — स्मरकुमद BhP.

1. by lust काममूढ MW 1. by passion काममोहित

1. by pride मदमोहित MW 1. by the god of love मारमोहित

Kathās 1. in mind, सम्मूढचेतस 'Sāntiś' (figuratively said

of) an 1. man अचिन्ति RV 4.2.11, VS 1. with anger

क्रोधमूर्छित MBh 3.1864, R 1.1.48 not being 1. अदृष्यत

RV 1.151.8 one who is 1. in regard to water जलभोत Kathās

very 1. महामूढ

infatuating adj I सम्मोहक MBh, सम्मोहन f(ई)

MBh, Hariv etc — प्रमोहिन (ifc) MBh — मोहक MW

— मोहन f(ई) MBh, R etc — मोहकर Bear.

'i. men' जनमोहिनी Sinhâs, Concl.

infatuating n I सम्मोहनम् MārkP.

infatuation n I सम्मूढता Kathās, सम्मूढत्वम् MaitrUp

— प्रमोहः MBh, Suśr, Uttarar — मूढग्राहः MW —

सम्प्रमोहः MBh — मूढत्वम् MaitrUp, Kathās, Pañcat —

मोहनम् Vir, Bhag, Gīt — मोहः AV etc .

II अचिन्ति f RV, AV — मूढः Kāv, Sarvad.

consisting of i. मोहमय mf(इ)n Kāv filled with

मोहवत्
i. mfn MBh, Sāmkhyak, Sch great i. of mind महामोहः Pur,

Rājat etc i. of love स्मरमोहः W i. of lust काममोहः

i. of pride मानोन्मादः Pañcat i. personified (as the offspring-

ng of Brahma) मोहः VP resulting from i. मोहनीय MBh

sleep
'ship of i.' मोहानिद्रा SārngP.

'the infatuator of the god of love' I मदनमोहनः

PadmaP.

infected adj II उपहतः SBr, MBh, R, Śak etc.

infectious adj I संचारिन Yājñ, Rājat —

रूपेण संचारिन Rājat .

II (as a disease) औपसर्गिक Suśr 1.271.13.

1. disease इति f MBh, R, Suśr etc.

infer vb I अनुमा — मा cl 2 माति (Dhātup

24.54) cl 3 मिमते (Dhātup 25.6) cl 4 मामते (Dhātup

26.33) Naigh 3.19 — तर्क cl 10 तर्कयति (ep also तर्कयते)

MBh etc — ऊह cl 1 ऊहति, ऊहते (Ved ओहते)

MBh, BhP, Nyāyam, Bhatt etc — अभ्यूह, अभ्यूहति Nir —

उन्नी, उन्नयति, उन्नयते MBh, Rājat, Daś, Bālar etc —

समुन्नी, समुन्नयति, समुन्नयते Rājat, Sāh.

III अडु cl 1 अडुति L.

to i. as a consequence समान्वि, समन्वेति MW.

to be i. I अनुमा pass अनुमीयते.

II अवदृश pass अवदृश्यते Bhp.

difficult to be inferred दुर्लभ mfn to cause

to infer ऊह caus ऊहयति Bhatt.

inferable adj I अनुमेय — आनुमानिक^f (इ)

Ap, ŚāṅkhŚr.

II अभिसंख्य Jain — उपलक्ष्य Bhp.

1. from results फलानुमेय Ragh the state of being

1. आनुमानिकत्वम् KātyŚr.

inference n I अनुमा, अनुमानम् — प्रमिति f W

— ऊहः MBh, BhP, Mn etc ऊहा L — अभ्यूहः Nir,

Mālatīm — उन्नयः Sāh, Kās — उन्नयनम् समुन्नयः

Cat — (in logic) निर्णयः.

II अतिदेशः — अध्याहरणम् (in logic) परामर्शः

— प्रसक्ति f W — लिङ्गम् (once लिङ्गः, NrisUp, ifc)

f आ, ई only in विष्णुलिङ्गम्.

(in phil) associated with an i. सानुमान mfn Tattvas

causing ^{an} i. (as an effect) अनुमायक mf (इका)n (in phil)

dependent on an i. सानुमान mfn Tattvas derived from i.

आनुमानिक mf(ई)n Ap, SāṅkhŚr to discover by 1.

उन्नी, उन्नीयेते, उन्नीयेते MBh, Rājāt, Daś, Bālar etc an 1.

by which the quality of any object is attributed to another

object because of their sharing some other quality in common

अथपित्तिसमा, अथपित्तिसमम् Nyāyad, Sarvad an 1. (consisting

of a combination of enthymeme and syllogism and so having,

according to the Naiyayikas five members, viz. pratijna, hetu,

udaharana, upanaya, nigamana or according to the Vedantins

three members) न्यायः (in log) the 1. drawn from an invari-

able characteristic लिङ्ग. परामर्शः MW (in log) the 1. drawn

from an invariable sign लिङ्ग. परामर्शः MW '1. for one's self'

स्वाध्यानुमानम् MW 1. from circumstances अथपि न्ति f like

i. तुल्यानुमानम् (in log) a particular kind of 1. सामान्य-

लौकिकम् (Scil अनुमान) Nyāyad the reason for an 1.

हेतु m Nyāyad, IW 61 the sign of an 1. व्याप्तिम् L sub-

ject to 1. आनुमानिक mf (इ) n Āp, SāṅkhŚr drawing 1.s

अनुमातृ mfn Sāmk, Sch.

inferior adj I अधर — अधर — अधःस्थ

अवर f(आ) RV, AV, VS — अवरज f(आ)

अवम f(आ) RV etc — हीनतर MundUp —

हीयमान MBh — जघन्यतर MBh 14.1137.

II अधिक — अनक (for अणक) —

अनाय — अनुत्तर — अन्त्य — अन्वाचित —

अपकृष्ट — अपर f(आ) — अप्रशस्त —

अमुरन्म Jaim etc — अर्वत्, अर्वन् Un —

अवकृष्ट Mn 7.126 & 8.177, Yājñ 3.262 etc — अवध

(Pāṇ 3.1.101) RV 6.18.5 & 6.15.12, BhP — अश्रेयस् Mn 10.
64, MBh

— अशेष L — ऊन AV 10.8.15, 44, 12.1.61, TS,

ŚBr, Mn, Ragh etc — ऊनक Sāṅkṣr — कनीयस RV,

AV 3 3.15.5, 12.4.6, TS, ŚBr etc — कनीयस्विन TāṇḍyaBr —

कुपूय L — कुल BhP — कुर्वण TBr, MBh, etc

— दुस ind — न्यक्ष L — परज Kāth —

भाक्त f(इ) Śamk, ĀpŚr, Sch, भागिन A — मौलिक

Col.

not 1. I अनवर — अहीन VarBrS, Ragh

28.13.

anything 1. अडुम an army whose 1. officers have

perished भिन्नकृतम् I to be i. to परिहा pass परिहीयते (abl or

instr) Mn, MBh, Kāv etc — विहा pass विहीयते (abl)

MBh being i. उपास्ति AV, RV 10.97.23, VS 12.101, AV 6.15.1,

AV 3.5.6, 7, TBr, Kāth having both superior and i. परोवरीण

Pāṇ 5.2.10 Sch having something i. as a condition निकृष्टेपाधि

Vedāntas an i. but favourite wife उपोढा R 1.13.37 i. by

one एकावम RPrāt an i. gem उपरत्नम् Bhpr an i.

god विदेवः BhP 11.14.6 i. in caste वर्णविर Mālav an

i. kind of grain चणवः L an i. king राजानकः Rājat i.

(socially or morally) नीच f(आ) Var, MBh, Kāv etc .

i. to I हीन (abl) Mn, MBh etc — न्यून

f(आ) (abl) Br, GrSrs, MBh, Suśr etc. †

II अध्यारुढ (abl) — अनु ind (as a separable

preposition with acc) Pān 1.4.86 — अनुव्यम ind SBr,

PBr — पर f(आ) RV etc — परम f(आ) †

(abl) MBh, R.

i. to that one लून Mn 11.123 i. to the priests ऋषिभ्यः

f(आ) TS, R an i. womb हीनयोनि m f MW मम a man of i.

birth विलोमवर्णः W मम मममम a man of one of seven i. tribes

अन्त्यजः more i. उपसितरम ind TS 4.5.8.2 most i. of all

अवरावर R 5.53.24, 69.21 'not devoted to i. work'

अहीनकमेन Gaut ~~xxx~~ not i. to अनून f(आ) (abl) Ragh,

अनूनक (abl) L of i. origin कुजन्मन BhP pertaining to

or produced from any combination of three i. articles कालेयक

Pāṇ 4.2.95 a son of an i. degree (as ~~xxx~~ an adopted son, etc)

कुपुत्रः Mn 9.161, Pañcat the state of being i. (in law)

आधयम् Vishnus still i. क्षेदीयस (Pāṇ 6.4.156) Kāṭh

15.5, Hcar such food as has an admixture of i. food क्षार-

उवणावरान्नसंसृष्टम् ApGr three i. (persons or articles etc)

कजि pl Vārtt on Pāṇ 6.3.101.

to make i. I अधरय Nom अधरयति .

inferiority n I अप्राधान्यम् — अप्रधानता,

अप्राधान्यत्वम् .

II अनुत्कर्षः — अपकर्षः — अपकृष्टता, अपकृष्टत्वम्

— आनति f Comm on KātyŚr, etc, आनमनम् T —

ऊनता, ऊनत्वम् Heat — क्षुद्रता, क्षुद्रत्वम् W —

जघन्यभावः L — तत्परत्वम् KātyŚr 1.4.16 & 5.5 —

नीचता MBh, Kāv — न्यूनभावः MBh.

excessive i. क्षौद्रिभूत m g पृथ्वीदि i. of a

mother (who is of a lower caste) मातृदोषः Mn 10.14 ' i. of

birth वगुण्यम् (with जन्मनः) i. of tribe निष्

1. to न्यूनता MBh, etc (abl), न्यूनत्वम् Madhus (abl) one reduced

to 1. by debt अधमर्णः, अधमर्णिकः social 1. नीचत्वम् Var.

infernal adj I पशान्च f(ई) GrS, Mn, MBh, etc

— आसुर f(ई) — नारक f(ई) —

नारक f(ई) — नारकीश — पापलोक्य f(आ)

MBh.

the 1. region पृथिवीतलम् MBh, Kāv, etc the 1. regions

कटाहः (rarely कटाही, कटाहम्) L — बलिमन्दिरम् W, बलि-

सद्वान्, बलिवश्मन् n L.

inferred adj I अनुमित — अनुमानिक f(ई)

Ap, ŚāṅkhSr.

II अतिदिष्ट — अभ्यूह Nir — कट

कल्पित — समाहित L.

to be i. I अनुमेय — कृहीण Sarvad, कृष्ट

VarBrS

અભ્યુહિતવ્ય

Nir, L

અભ્યુહ્ય

ઉક્તવ્ય

Comm on Nyāyam .

II અવગાહરણીય, અવગાહરતવ્ય

સાદ્ય

Sarvad,

Bhāshāp, Kpr.

not to be i. II અભાવનીયto be i. by analogy ઉક્તવ્યComm on Nyāyam to be i.with certainty વિજ્ઞાતવ્યVarBrS having i. અભ્યુહ્યમind p Susr, Pān 7.4.23, Kās, etc.

to be inferrible ❄ અવદૃશ pass , અવદૃશ્યતે Bhp.

inferring adj ❄ અનુમિમાન p. A .

not i. ❄ અભાવયિતૃ .

being inferred અનુમીયમાન pass p.

the act of inferring १ अनुमानम् .

२ अव्याकरणम् .

infertile adj ३३ हान्ति f(आ) W.

infest vb ~~अ~~ अभिद्यु .

infested adj II समभिद्यु MBh.

1. by barbarians and robbers मेकच्छतस्करसैवित ML 1.

by many snakes सुहृन्व्यालनिषेवित MBh 1. by wild beasts and

serpents सुहृन्व्यालनिषेवित MBh.

infidel adj I नास्तिक f(ई) — अन्यत्रतः RV,

VS.

II अपचारिन् Mn — दासः — धन्यः —

निर्वेद

W.

infidel n बाह्यस्पत्यः

BhP, Hariv.

a woman whose husband has been guilty of infidelity II

रवण्डाली W.

a woman whose lover has been guilty of 1. रवण्डाली Sāh.

infinite adj I अनन्त f(आ) आगन्तिक f(ई)

Mn 2.242 seq, Bhag, etc दुरन्त अनन्तवत् अनन्त

आनन्त्य MBh, etc निःसीमन Kāv

निश्वाधे Sarvad (also निश्वाधिक).

II अमित RV, etc साहस्य f(ई ०२आ) VS, etc.

'abode of i. space' आकाशानन्त्यायतनम् Buddh bestowing

1. reward आनन्दा ArshBr 1. danger दुरन्तकृच्छ्रः, दुरन्तकृच्छ्रम्

BhP 1.15.11 1. difference अपरिसरंशानम् Nyāyas the 1. ॥

(i.e. i. space) अनन्तकम् 1. minuteness परमाणुता Ragh,

BhP an i. quantity अनन्तगति m (in arithm) 1. sorrow

दुरन्तचिन्ता BhP 4.28.8 the 1. spirit अनन्ताशन m.

to appear infinitely long I युगसहस्राय Nom युगसह-

स्नायते

Kād.

1. different अपरिसंख्येय mfn Nyāyas, Sch 1. great

परममहत् mfn Yogas.

an infinitesimal atom (30 are said to form a mote in a

sun-beam) I परमाणु m Yājñ, Yogas, MBh, ^{etc} an i. particle

(30 are said to form a mote in a sun-beam) परमाणु m Yājñ

Yogas, MBh, etc.

(in gram.) the infinitive mood II निमित्तार्थः

MW.

infinity n अनन्तता SBr 14, अनन्तत्वम् —

अनन्त्यम् SBr, Mn, Yajñ, MBh, etc — अनन्त्यम् .

'abode of i. आकाशानन्त्याद्यनन्तम् Buddh.

infirm adj १ पल्लवावर्जित Var क्षाम f(आ)

R 3.58.4, Suśr, Amar, Rājat 219.

II जरत f(अर्त) RV, AV, etc (often in comp (Pān

2.1.49) Kauś, ĀśvGr 4.2, MBh, etc) जर्जर MBh, R, etc

निरिन्द्रिय f(अ) Mn 9.18 निष्कृत MBh, Ø

Daś रुग्ण W वितर्जर MBh विसंस्कृत

(Kpr, Rājat, etc), विसंस्कृत (Hyog, Śatr).

having an i. body पतवगात्र Divyāv to make i.

विजर्जरीकृ

MBh.

~~not impaired by infirmity~~~~not Bear~~infirmity n II छिद्रम्

MBh, etc — जीर्णलम् W

जीर्ण

f

L

ज्यानि

f

(Pāṇ 3.3.95, Vārtt 4)

Vop 11.2 — रूपम् n RV, VS (accord to Sāy also रक्षम्)

— रुग्णता, रुग्णलम् MW — रोगः AV, etc — विक-

लता, विकललम् MBh, Kāv, etc — विस्तृता Balar.

not impaired by i. अग्रगतजरmfn Bear.

infix vb I निखन् निखनति MBh, R, etc.

II निचृत्, निचृतति Kauś 2 प्रोतय Nom प्रोतयति

विनिक्षिपते

KātyŚr, Sch विनिक्षिप् विनिक्षिपति, Yājñ, R.

infix adj II निखनानि त Suśr.

inflamm vb I प्रज्वल caus प्रज्वालयेति GrS^rS, ChUp,

MBh, etc — अभ्युज्ज्वल caus अभ्युज्ज्वलयति BaudhP — (lit

and fig) समिन्ध समिन्धे, समिन्धे RV, AV, Br, Mn —

अभीन्ध AV 11.3.18, SBr — एन्ध Ā RV —

उद्दीप caus उद्दीपयति AV 12.2.5, Kauś, Hariv —

प्रदीप caus प्रदीपयति KātyŚr, MBh, etc — संदीप caus

संदीपयति AV, etc — समुद्दीप caus समुद्दीपयति R — दीप

caus दीपयति, दीपयते TāṇḍyaBr 16.1, ĀśvGr 4.6, Kauś 60, etc.

II अभिचुद् caus अभिचोदयति — उच्छुद् caus P AV

5.22.2 — उपवाज Nom उपवाजयति TS, TBr, KātyŚr —

दृप् cl 4 दृष्यति — मद् caus मद्दयति, माद्दयति, मद्द-

यते, माद्दयते (Dhātup 33.31.54) RV, etc — मद् cl 1 माद्दति

RV — लिप् cl 6 (Dhātup 28.139) लिम्पति, निम्पते Bhatt. —

संयुद् caus संयुद्दयति MBh, R, BhP — संतप् caus

संतापयति Kauś, MBh, etc — संयुक्ष संयुक्षते MBh, Bhatt.

— संयुक्ष caus संयुक्षयति MBh, Kāv, etc — सम्प्रदीप् caus

सम्प्रदीपयति MBh.

to i. thoroughly व्यादीप् caus व्यादीपयति MBh.

to be inflamed एन्ध A RV 7.36.1 — (a wound) दह

pass दह्यते (दह्यति MānGr 2.15, MBh, If 12 f) Suśr 1.28 —

(as a wound) विदह pass विदह्यते Suśr.

inflamed adj I समिद्ध RV, etc अभीद्ध RV ~~xxx~~

1.164.26 & 10.190.1, VS इन्धित Car सदीप्त SBr,

etc उद्दीप्त L संदीपित Pañcat, BhP प्रदीप्य,

प्रदीप्य g अपूपादि, प्रदीप्त SBr, etc आदीपित

R विदीपित BhP दीपित MBh, R, etc.

II उपरक्त SBr, Sāh तप्त RV, AV, etc

तापित VarBrS 54.115 ध्मात W प्रधूपित

संरक्त Hariv संरम्भिन Suśr.

being i. संतप्यमान BhP उद्दीप्ति f Sāh entirely

1. अभिविदीपित MBh 14.2033 greatly i. समुत्तेजित W

संतप्त

1. by love मन्मथाविष्ट R स्मरभासित MW 1.

with anger कौपदीप्त — तप्त

W 1. with love उन्मदन

Kum 1. with pride समिद्धदप

MW 1. with wrath कौपज्वलित

much 1. उच्चसंराग R.

2 I (in med) प्रपक्व

Suśr — विदग्ध Suśr.

having 1. eyes सरम्भदृश

BhP one who has 1. eyes

संदीप्तलोचन Hariv.

to be 1. II उपेन्ध्य

Pat दीप्य W संताप्य

SBr.

inflamer n II उद्दीपः

— प्रचोदिका MārKP.

inflaming adj I उद्दीपक

Sāh, Comm on Kāvyaḍ —

उद्दीपन
~~संदीपक~~

VarBrS

संदीपक Gīt

— संदीपन MBh, Uttarar —

दीपिन — प्रदीपन

Suśr — दीपक

Pañc 3.27.221 —

दीपशत w — दीपन f(ई) MBh, Hariv, Kālid.

II उद्योतक Comm on Sāmkhyak — उपतापिन — तापक

Sarvāḍ 15.14 & 16 पदव

Pāṇ 3.1.142, Kās रतपन

MW.

all-1. सर्वतापनW i. anger कोपसंयुक्षण Uttarari. (a passion) उद्विपनम

R, Ritus, Sāh, etc

i. the passions

रागबन्धिन Ragh.

the act of inflaming I उद्दीपनम् — प्रदीपनम् R

उद्दीपः .

inflaming n II आदीपनम् Kauś, Bhp — संन्योदनः

MBh, Jatakam, संन्योदना .

the act of i. (envy, etc) संदीपनम् Ritus, Pañcar

the act of i. greatly समुत्तेजनम् Mudr the act of i. love

मन्मथोद्दीपनम् Ritus.

II शोचयन्त्यः f pl TBr.

inflammable adj I पञ्चलनीय MW — ज्वलन (Pan 3.

2.150) SBr 13.4.7, MBh 3.12239 — आग्नेय MBh.

II दाहमय f(ई).

any place from which issues i. gas ज्वालामुखी containing

i. matter सैदीपनवत् KatySr i. gas issuing forth from the

earth ज्वालामुखी Bhpr 5.26.15 of an i. nature दाहामक

f(इक) Śak 2.7, दाहामन Kavyād 2.177.

inflammableness n II दाहमयत्वं Sāh.

inflammation n I पाकः Suśr.

II अन्तर्ज्वलनम् — तेजनम् Suśr 4.24 — रागः

(ifc आ or ई) Car.

angriness i.e. i. of a sore संश्लेष्मः (ifc f आ) Suśr

dry i. of the eyes शुष्काक्षिपाकः Suśr, Vāgbh — शुष्कपाकः

Suśr i. (also applied to the action or to a diseased condition

of the bile) विद्याहः Suśr, ŚāringS i. at the root of the

tongue अलासः Suśr i. in the chest प्रत्यानाहः Gal i.

in the extremities (as in fingers or toes) शिखापित्तम् L

i. of the ciliary glands उपनाहः Suśr.

i. of the eye I नेत्रपाकः Suśr.

II पिच्छः L, पिच्छित mfn Suśr रक्ताधिमन्थः

L वायुरुजा MBh दवथु m (Pan 3.3.89) Car 1.20.

i. of the larynx बलयः Suśr i. of the mouth and

lips सैदाहः MW i. of the nose दीप्तः Suśr i. of the

outer ear कर्णपाकः Suśr i. of the throat शैट्टिका Śāringś

i. of the throat (of various kinds) शैट्टिणी Suśr i. without

efflux शुष्काक्षिपाकः Suśr, Vāgbh a kind of i. of the nose

नासापाकः Suśr spread of i. (in a tumour) अग्निविसर्पः

violent i. अतिदाहः TS, etc.

inflammatory fever I दाहज्वरः Kathās, Daśak.

inflate vb I आध्मा आध्मति Hariv — आध्मा

caus — उध्मा उध्मति Tār 1.12.1 — आपृ caus

आपूरयति R.

inflated adj I आध्मात f(आ) — समाध्मात

Suśr. —

II उध्मान L.

inflating adj II फुलन

(ifc) Vcar.

inflating n I अवसापनम् .

inflation n I आध्मानम् Suśr.

II स्तम्भः (ifc f आ) MBh, R, etc.

1. of the bowels from wind अन्तर्धमि f.

inflect vb II आनम् caus आनामयति, आनमयति

MBh, Mālav, Hariv.

inflected adj II व्ययवत् VPrāt.

(in gram. according to some) an i. noun साधु n.

inflection n II (in gram) व्याक्ति f W —

व्ययः (ifc f आ) Nir.

i. of a case विभक्ति f i. of the person of a tense

विभक्ति f (in gram) i.s of nouns विभक्ति f TS, Br, etc

inflexible adj II कठिन

Kum, Amar, etc _____

कुनजम

RV 10.136.7.

inflict vb II आर caus आर्पयति _____ आर P A

AitBr _____ अयध cl 4 (Dhātup 26.72) विध्यति (ep also

विध्यते) RV, AV, Br, Up _____ संधा संधाति, संधत्ते MBh, Kir.

to i. pain (?) चकु cl 10 चकुयति Dhātup 32.56 to bear

the rod i.e. i. punishment दण्डम् नी P A Mn, Yājñ

to i. a punishment on anyone प्रथ् caus प्रथारयाते (loc)

MBh to i. (as punishment) प्रणी प्रणयति, प्रणयते Mn, MBh, etc

to i. (austerities upon one's self) आतय pass (with तपस्)

BhP to i. great injury upon विकलीकृ विकलीकरोति Śis, Gīt,

etc to i. on प्रतिमुच प्रतिमुच्यते, प्रतिमुच्यति (loc) TBr

to i. pain पिठ cl 1 पिठति Dhātup 9.54 to i. punishment

दण्डं दण्डं कृ Vet — शासनं कृ .

to i. punishment on I धु (with दण्डम्) MBh, R, BhP,

धु (with दण्डम्) BhP.

II दण्डं धा (with loc MBh 5.1015 with gen RV 5.28.7)

— सम्प्रणी सम्प्रणयति, सम्प्रणयते (loc) Mn 7.16.

inflicted adj II प्रणीत Mn, MBh, etc.,

one on whom punishment has been ix i. द्यूतदण्ड Mn 8.

318 one on whom punishment is being i. द्यूतदण्ड Mn 8.318

one who has undergone punishment i. by a king राजनिद्यूतदण्ड

Mn 8,318 'punishment must be i.' निपातनीयः (with दण्ड) Sāh.

to be i. I नैय (दण्ड) Kām ____ (as a penalty)

पात्य R.

II (as punishment) शोक्तव्य MBh.

to be i. on ध्यार्ग (दण्ड) (dat) MBh 5.7526.

inflicter of punishment I नेतृ m (with दण्डस्य)

Mn 7.25.

an i. of punishment सम्प्रणेतृ m (with दण्डस्य) Mn

8.26.

one who inflicts अपयितृ m SBr.

inflicting adj II दर्शने ifc R 2.75.12, Hariv.

i. calamity व्यसनप्रहारिन् W i. punishment व्युत्पदणः

BhP — दाण्डिक f(इ) MBh 12.2135.

the act of inflicting a hurt I ऊह्यतः .

i. an injury विरूपकरूपम् Pañcat.

infliction caused by fate II विनिहतः W.

1. caused by heaven विनिहतः W 1. of excessive pain

अतिव्यथनम् Pan 5.4.61 1. of injury अभिघातः Mn 12.77, etc

1. of pain दुःखयोगः Mn 6.24, दुःखरयोगः W.

1. of (punishment) I प्रणयनम् (with दण्डस्त्र or दण्ड)

Mn, Yajñ — दण्डप्रणयनम्.

II दण्डनिशोगः Gaut 12.51.

influence n I उपरागः Sarvad, Kap, Prab, etc.

II प्रसरः (ifc f आ) Śak — प्रसिते f RV —

युक्ति f Kap, Kāv, Var, etc — लक्षणम् Pān 1.1.62, etc.

continued i. of a preceding rule on what follows (in

Pāṇini's Grn. अनुवृत्ति f desiring i. तेजस्काम mfn TS 2,

AitBr 1, TāndyaBr, ŚāṅkhŚr, ĀśvGr 'easily brought under the

i. of (a drug)' गम्य mfn Bhartr 1.88 from the i. of

destiny भाग्यवशात् Pañcat having i. प्रभावक Satr,

Sinhās i. affecting a sacrifice अधियज्ञः the i. of desire

कामाधिकारः W i. of time कालधर्मः i. upon विभवः (loc)

SāṅkhŚr moral i. तेजस् n (often pl) AV, VS, etc, तेजो

the necessary i. of acts (considered as the inevitable conse-

quence of actions done in a former life) कर्मवशाः necessary

i. of acts to be done क्रियान्वाः W overruling i. अतिदेशः

reciprocal i. अन्येष्ट्य व्यतिकरः taking up a position which gives

(a planet) great i. वीर्यं mfn VarBrS through the i.

of वशाः ind (ifc) Bhartr, Gol.

influence vb I उपरञ्ज caus उपरञ्जयति Sarvad.

II अध्यास — अभिस्पृश Susr — रुन्ध caus

रोधयति (ep also रोधयते, रुन्धयति) BhP.

influenced adj II अतिदिष्ट .

i. by उपरक्त BhP, Sarvad — वासित (instr or

comp) Samk i. by love मदनवश A i. (said of parti. Sam-

dhis) वशंगत RPrāt to be i. उपरञ्ज्य Kap liable to

to be i. by विधेय MBh, Kāv, etc.

influencing adj I उपरञ्जक Sarvad, Kap, Sāh .

II संचारिन् MaitrUp.

i. an assembly सभावशकर Hit.

inform vb I प्रबुध्य caus प्रबोधयति MBh, Kāv, etc —

प्रतिबुध्य caus प्रतिबोधयति MBh, Kāv, etc — अबुध्य

caus Bālar, etc — निबुध्य caus निबोधयति BhP —

सम्बुध्य caus सम्बोधयति — विनिविद् caus विनिवेदयति

MBh, R, Kathās — संनिविद् caus संनिवेदयति MBh, R — कथ

कथयति

cl 10 (ep also कथयते) (with acc of the thing or

person spoken about) MBh, R, Sak, etc .

II अवदिश caus RV 8.74,15 — आख्या P SBr 13.

14, Mn, MBh, etc — उपदिश उपदिशति, उपदिशते SBr,

§ AśvSr, Gr, MBh, Mricch, Ragh, etc — उपादिश उपादिशति

BhP 1 — पक्ष cl 2 पण्ये MBh 8.3384 — दिश

caus देशयति, देशयते Buddh — शास cl 2 (Dhātup 24.

67) शास्ति (Ved and ep also शास्ते, शासति, शासते)

(with two acc with acc of pers and dat, loc of thing) RV,

etc — शिक्ष caus शिक्षयति (rarely शिक्षयते)

Mn, MBh, etc समाश्रय caus समाश्रयति BhP.

III कृ cl 10 कारयते Dhātup 33.33.

to i. about विज्ञा caus विज्ञापयति, विज्ञापयति (rarely विज्ञापयते)

(two acc) Rājat to i. against (?) उक्त्वा, उक्कुरुते Kās on

Pān 1.3.32 to i. any one that ज्ञा caus ज्ञापयति (gen)

(double acc) MBh 1.5864 to i. of विज्ञा caus विज्ञापयति,

विज्ञापयति (rarely विज्ञापयते) (two acc) Rājat —

बुध्य- caus बोध्ययति, बोध्ययते MBh, Kāv, etc.

to be informed संकेतय Nom संकेतयति Vās to be i. of

शु pass of caus श्रावयते (acc) MBh, etc.

to cause to inform श्रु caus श्रावयति (ep also श्रावयते)

Mn, MBh, etc to wish to i. श्वा caus desid जिज्ञापयिषति

(also जिज्ञापयिषति Siddh) & शीप्सति Pan 7.2.49 & 4.55.

informant n I विज्ञापक mfn W.

information n I समाचारः W — विज्ञापनम् (or आ f)

Kālid, Mudr, Kathās — विज्ञप्ति f Naish, Kathās, Rājat,

विज्ञप्ति f MW — प्रज्ञप्ति f BhP — निवेदनम् MBh, R, etc

— निविद् f RV.

II आदेशः Mn 9.258, Yajñ — उपदेशः TUp, MBh, Mn,

Susr, 'Sak, Hit, etc — उपदेशनम् TBr, Sāh, उपदेशना Pāncat

— इत्युक्तम् — प्रख्यापनम् R, Daś, प्रख्यानम् R

प्रतिवार्त्ता
— ~~प्रतिवार्त्ता~~ 'Sak — विदितम् W — व्यपदेशः RPrāt,

'Ss, etc — याहृतम् Pan 5.4.35 — सैवादः (1fc f आ)

W — सैवेदनम् Kathās, 'SaraṅS — सैदिष्टम् W —

संदेशः (ifc f आ) Kaus', MBh, etc — संदेशकः,

संदेशकम् Pañcat — समादेशानम् Sāh.

asking for i. शीप्सा Dhātup 28.120 to bring i.

उपनी उपनयति, उपनयते an expression giving parti-

cular i. ज्ञापकम् MBh 1.5846, Pat, Kās' & Siddh giving

detailed i. प्रतिस्वेदक mfn L good i. सुबोधः Bhp

not having any i. अविज्ञान mfn Kathās to obtain i.

about आगम् caus (acc) Gobh, MBh 5.132, etc one who

communicates i. संदिष्टार्थः W (in law) the verbal i. of the

defendant which is written down by the officers of the court

प्रत्यर्थावेदनम् MW voluntary i. स्वयमुक्ति f W to wish for

i. about ज्ञा desid जिज्ञासते (Pāṇ 1.3.57, ep

also P) (acc) Katn's ८८.०४ the intention to inform उपदिदिक्षा

Comm on Bādar 3.4.8 the wish to inform उपदिदिक्षा Comm on

Bādar 3.4.8.

informed adj I विज्ञप्त BhP, विज्ञापित Ragh, Hit

ज्ञापित AśvGr 4.7.2 सञ्ज्ञप्त MW ज्ञेयधित .

II ज्ञेयधित W प्रत्याख्यात W प्रत्यादिष्ट

W प्रवर्तित W विदित W व्यपदिष्ट W

संवेदित MW संसूचित MW श्रावित (acc)

Yājñ, MBh, etc.

i. of प्रतिवेदित (acc) R i. of one's duty कृतबुद्धि

W one who is i. बोद्धव्य Pañcat, ~~Sak.~~ Sāh.

to be i. I विज्ञप्त Kathās बोद्धव्य Pañcat,

Sāh श्राव्य MBh श्रावयितव्य Sak.

II संदिष्ट ज्य MBh समाधेय R.

to be i. of बोधयितव्य Prab to be i. of all

उपजिज्ञास्य MBh to be (respectfully) i. विज्ञापनीय Das',

विज्ञाप्य MBh, R, etc not to be i. of असंश्रान्यम् R.

informer n I लोथकः W सूयकः Mn, MBh, etc

सूचिन m MBh, VP आवेदकः.

II-पात्रिन m L, सूयक .

2 I कर्णजपः Pāṇ, Bhatt कर्णजपः Kathās

पिशुन mfn RV, etc.

2 II द्विजिह्वः W.

one who informs ज्ञेयकर mf(ई)n W.

informing adj I रूचिन् W — सूचक f(इका)

Car — ज्ञापक f(इका) Hariv 6518, Kāty & Kās', BhP 9.6.

10, Sāh, etc.

II उपेक्षिन् — नयत f(अन्ती) W — सम्लोचयितृ

being desired to be informed क्षीप्समान Pāṇ 1.4.34

wishing to inform निक्षिप्सु HParis'.

informing n I बोधनम् Hariv, Kāv — बोधः MW

— अवबोधनम् Daś, Pañcat — आवेदनम् Ait Br.

the act of i. कथनम् Suśr, Bhartr, Pañcat, etc.

II प्रवर्तनम् W — संज्ञप्ति f W — संज्ञापनम् W.

ix 1. against पिशुनम् MBh.

infringe vb I लुप् caus लोपयति, लोपयते Mn, MBh,

etc — विभिद् विभिन्नति, विभिन्ते R, Bālar, BhP.

II प्रमी प्रमिनाति (प्रमीणाति, प्रमिणीति) RV.

not infringed before I अलङ्घितपूर्व mfn Vikr.

infuse vb I निषिच निषिच्यति RV, etc.

to 1. into सिच्य cl 6 (Dhātup 28.140) सिच्यति, सिच्यते

(once in RV 10.96.1 सेचते) (loc) RV, etc to 1. on सिच्य

cl 6 (Dhātup 28.140) सिच्यति, सिच्यते (once in RV 10.96.1

सेचते) (loc) RV, etc

infused adj I निषिक्त RV, etc.

II भावित Suśr, Śārāṅś — वासित MBh, Kāv, etc.

i. into the mind विलीन W one who has i. भावितवत्

infuser n I निषेधितृ m MBh.

infusing n II वासनम्

Gīt, Sch, वासना Sīs,

Sch

infusion n I निषेकः Kāv उपसेचनम् AV 11.3.13,

KathUp उपसेकः MW उपसर्जनम् (ifc mf(आ)n) Car

उपसर्जनी
~~निषेकः~~ Br 1, KātyŚr.

II कषायः, कषायम् Suśr भावना SārṅS फाण्डः

SārṅS, Bhatt, फाण्डकः.

a hot i. II ज्वलः MaitrS.

an i. of flowers (as rose-water etc) पुष्पद्रवः L the

i. of the herb called the Sarvâushadhi सर्वौषधिश्च MW (in

med) an i. prepared extemporaneously अनायासकृतम् any i. pre-

pared with a gentle heat क्वथः (gana ज्वलादि) VarBrS vli.

49, Suśr, ŚārṅgS an i. warmed by a heated axe परशुफाण्टः,

परशुफाण्टम् Kauś.

ingenious adj चतुर

f(आ) Ragh, Vikr, Kum,

Pañcat, etc युक्तिमत Kathās.

ingenuity n कला

शिल्पम्

MBh, Kāv,

etc.

inglorious adj अश्रीमत् R 1.6.16 — ते शोक

MBh, Pur. — ते शोक MBh.

II — MBh.

ingot-mould n X इणिका

ingratitude n I अकृतज्ञता — कृतघ्नता Pañcat, Sāh,

कृतघ्नताम् MārKP. — आनुविधित्वा L — कृतपूर्वजाशान्ताम् Hit.

~~II~~ — ~~L~~

~~Hit.~~

ingredient n ± द्योतु m (esp (& in RV only) ifc)

RV, TS, SBr, etc. — उपस्करः, उपस्करम्

~~II~~

L — प्रक्षेपः L — तैश्वा-

करणम् Pān 2.1.35 — साधनम् (ifc f अ) (only L).

any i. सारः, सारम् (ifc f अ) Suśr the being a chief

1. (in the body) सुस्रुत Car a chief i. part of the body

सुस्रुतः सुस्रुतः (ifc फल) Suśr, VarBrS 'having marrow as

its chief i. मज्जन्तुसुस्रुतः L having oil for its i. सुस्रुतः

mfn Suśr (in Sāṃkhya phil.) an i. of Prakṛiti सुस्रुतः Mn 1.3.40,

12.24 ff, Sāṃkhyakm Bhag 13 f consisting of five ^{ingredients} i.s

पच्यमानः
(mfn Suśr containing i.s सम्पातनतः mfn MW (food) heavy

on account of its i.s मज्जन्तुसुस्रुतः mfn Suśr the i.s of anything

सुस्रुतः MBh, R one of the five essential i.s of the body

मज्जन्तु m SBr, etc.

21351

consisting of five ingredients (as a medicine) II

५०-चायूत mfn L.

ingress n ॥ प्रतिपद f VS, SBr वेदाः W

वेदाका W.

coming from the plant Inguda ॥ ३५२ mf(३) n

Sus^r, R.

the fruit of the Inguda plant ॥ ३५२ L.

Ingudi tree n ॥ विसंकरः MW — हिङ्गु ५ वः L.

the plant I. अङ्गुलिपत्रः (Vulg. Ingua) — अनिलान्तकः •

ingurgitate vb ॥ नेगृ निगिरति, निगिलति Pāṇ 8.2.21,

RV, etc.

inhabit vb I निवस निवसति (rarely निवसते) (acc)

MBh, BhP ____ अश्विनस ____ आवस आवसति ____ अश्विनस

____ संजिवस संजिवसति (loc) MBh ____ रज्ज्वावस रज्ज्वावसति

(acc) R, Kām, BhP ____ निवस caus निवासयति R ____ आवस

caus आवासयति R, MBh, Hariv, Kathās, etc.

II आविष्ठा ____ आशे cl 2 आवेते RV, AV ____

आशि, आशयते ____ आस cl 2 आस्ते (and आशते AV 11.

आसवते

8.32, etc) ____ आसेव (rarely ~~अ~~ आसेवाते) R, BhP, .

Kāvyād ____ ह्यप्रसद P AV 3.12.9 ____ क्षि cl 2, 6 क्षति,

क्षियति TBr 3 ____ गृद्, गृद cl 10 गृदयति, गृदयते Dhātup

32.125 — जुष cl 6 जुषते (also P) cl 3 irr जुजोषात

rarely cl 1 जोषति MBh 3.5.14, Bhatt 14.95 — जिषेव

जिषेवते (acc) Mn, MBh, etc — सैसव, संसेवते Subh,

Pāncar — समदशास समदशास्ते R, Ragh — सेव cl 1 सेवते t

(rarely सेवति) Mn, MBh, etc.

to 1. along with अनुवस to cause to be inhabited

वस caus वासयति Hit.

inhabitant n निवाशिन् m Mn, MBh, Kāv, etc

तास्तव्य mfn MBh, L, etc — अधिवासः

जीवरः — संस्थः

i. of 'क्षित' mfn ifc (in comp) the i. of a desert

मरुभवः Varṣ — मरुशृण n La-māras i. of a

forest वनगः MBh i. of a forest (applied to men animals

and persons) वनेश्वर ml(ई) n MBh, Kāv, etc the i. of a

house (with and without गृह) उपसृ n 2.6.2, 3.12.15,

7.62.3, 13 27.2.4, Ohlp an i. of a kingdom राष्ट्रवासिन् n L

अन्यविषयवासिन्

the i. of another country ~~अन्यविषयवासिन्~~ an i. of Trivarta आर्यःi. of town नागरिकः lak (v.l. नागरक) पुरीकस m lan i. of Aranti आवन्त्यः lak, Variv an i. of Varsha वर्षेपुत्रःan i. of a village ग्रामपरः lak (prob) an i. of a wood ofilva trees बैल्ववनः ह राजन्गादि an i. of Sharu-Tacchaभरुकच्छनिवासिन् lak (prob) an i. of ilva-vana बैल्ववनः हराजन्गादि an i. of Brahma's heaven ब्रह्मन् m Jatakai. of forests (said of men and animals) वनगोचर mf (आ) n mlak, etc i. of heaven द्युनिवासः ह, (also द्युनिवासिन्)

an i. of hell नारकः par निरकिः, नारि, किन्

म, नाराकेकोयः L.

II नैरयिक mfn L म् याहः L.

an i. of Salina फलिङ्गः an i. of Karnāṭa कर्णाटः

an i. of Patāla पातालः an i. of Patāla पातालकः

an i. of Patāla पातालनिलयः L, पातालवासिनः m an i. of Push-

kalavati पुष्कलावतः par, पुष्कलावतकः an i. of śaśha शैशः

an i. of water जलीकः m 13. 350, 1215, 1216

an i. of the city गनिसद m 4.53 (prob) an i. of the city

Bedar or Bidār बेदरकरः L.

an i. of the earth = पार्थिवः

Hariv.

भूमिगोचरः

Uttanac

महीतलविसर्पिन

n.

Hariv.

an i. of the jana-loka जनालयः 3.11.31 an i. of

the sky दिविचारिन m 11h, Hariv, an i. of the Pari Vātra

पारिगात्रकः ar.

inhabitants n ग्रामाः n pl 2.12.7, 10.117.5.

original i. who have emigrated ^{२१}मौलिकाः n pl I belong

ing to the i. of the country जानपदः In 4.41, n 1.12.13 the

collective i. of place ग्रामः 10.146, 1, 17, etc the i.

of a house गृहाः n pl 1, 3.2.7, Kathas 20.21 the

i. of a station of business द्योषाः n pl 1.1152 the i.

of Bahirgiri country बहिरगिरिः n pl (also बहिरगिर्याः)

with the i. of andakaraṇya दण्डकाः n pl 2.13, 1,

only, larger the i. of ^{२१}गोडाः n pl 1.1152, 1.1153

the i. of गोकुलम् 1.113 the i. of

Hono-giri ^{३१}हमागेरिकाः n pl lark the i. of Honalūta ^{३१}हमकूराः

n pl lark the i. of Karūga-oviga ^{३१}करुगाः n pl lark

5.0.22 the i. of Katista ^{३१}कैमिपिराः n pl lark ^{३१}र, नैमिपिराः

n pl kx Kath xxxxxx the i. of Yavarasitra ^{३१}यवराष्ट्र

n pl lkh the i. of one's own country स्वदेशाः n pl lkh

the i. of Panca-nada ^{३१}पञ्चनदाः lkh the i. of Pansu-rasitra

पांसुराष्ट्राः n pl lkh the i. of aiyataka ^{३१}रैवतकाः n pl

lark the i. of saubha ^{३१}सौभानिवासिनः n pl lkh the i. of

tripara ^{३१}त्रिपुराः n pl lark 7443 the i. of tripari

^{३१}त्रिपुराः n pl lkh 6.155 'i. of trivistapa ^{३१}त्रिविष्टपयाः x

n pl atnav 4.22, 1 f, त्रैविष्टपेशाः m pl atnav 4.22,

the i. of t-kala country उल्काः n pl the i.

of vidarbha विदर्भाः m pl the i. of itisa वैदिशाः

n pl the i. of the city ṭāṣṭī-nutra पाटलिपुत्राः n pl

an 2.3.42, has the i. of the coun r near the river Suvastā

मुतास्त्वः n pl arbh the i. of the triṅgola mountain

हृद्गो लिशानि n pl an 4.3.91, sch the i. of the ṭāṣṭī

wood नैमिषाः m pl sch the i. of the Panjab पाञ्चनदाः

n pl sch, or the i. of the three worlds त्रिलोकः n pl

3.2.13 i. of the west अपरजनः, अपरजनाः copBr, ṭāṣṭī

the i. of the western border अपरान्तः the i. of the world

लोकाः m pl in, MBh, etc i. of the world of desire

कामावयसः m pl Buddh with the i. सलोक Cat, सलोकम्

mfn MBh.

inhabited adj I અધ્યુષિત — પ્રતિવાસિત

liv. av.

II અધિષ્ઠિત — અધ્યાસિત — આશ્રિત Kāthās,

śāntat, śānt, śānt — આસ્થિત — ઉપનિવિષ્ટ Vāyup

— કેતિત — જુષ્ટ (9.42.2, śānt, śānt 2.1.

śānt 2) śānt, śānt — નિજુષ્ટ — શાંતિશીલિત

śānt 4.2.52, śānt — પૂજિત — શીલિત — it.

district i. by Kāthās દાક્ષાયણશ્રક્તમ્ (૬) ટેણુકારીદિ)

Formerly i. પૂર્વાધ્યુષિત i. by નિલયઃ (100 i. આ)

અધ્યુષિત (con.) — સંજુષ્ટ (100 or 1000) —

संनिवेष्टित (instr) MB h समावृत (comp)

i. by lions and tigers सिंहव्याघ्रनिषेवित i. by many

snakes बहुव्यालनिषेवित i. by many wild horses बहुव्यालनिषेवित

i. by merchants वाणिजकविध ३ भीरिकाद्यादि i. by

Nada(?) नडभक्त, नळभक्त ४ ऐषुकार्यादि (v.l.)

नद-भक्त) i. by śālinis सापिण्डिभक्त attakac i. by

śaviras सौवीरभक्त ३ ऐषुकार्यादि i. by śauvīrajanas

सौवीरायणभक्त ३ ऐषुकार्यादि i. by śākṣis दाक्षक

(राजन्यादि) i. by the court परतान्यारित as i. by

śātrīs पैतृषयन ३ i. by warriors राजन्यक

1.2.53 (non) i. by whom letters of isve each विश्वैवमक्त

(एषुकार्यादि) an i. country मोक्षत f l, मोक्षते f

(Paris) the i. earth अ. आण्डकपात्रं etc r an i. place

संवसथः isik — ग्रामः 1.10, 11, 12, etc

to make i. निवस. cons निवासयति 13h making (a counter) i

i. रुद्धारीकारेन 1.2.6.7 not i. by non अमनुष्यनिषेवित 10

be i. सेवितव्य Kariv to be i. by आवास्थ the the

सेव्य the 1.10 in सेव्य (non) Kariv,

inhibiting the वासेज (often the) is, etc

आधेवासिन् — संनेवासिन् — संवासिन् (ifc) MBh, R

वासेत-

II आश्रयिन āśh, āśh, āśh, āśh आश्रित

MBh, R, Yajñ, VarBrs, etc. आसेविन Kathas

उपनिविद निलायन (comp) is भाज

(usually i_c, once ionally with ion) Kav, ark सेवक

(comp) 1b सावेन (only ifc) 1b, , etc.

not i. आक्षेपतु ५५ ५.१७.१३ i. a count- विषयवासेन ५५,

Exhibit i. The atmosphere नभीकस m. 11 i. The atmosphere

अयोध्यावासिनः 1. rabia's world ब्रह्मलोकिक विम, 1. 1.

burning propos श्मशानालयवासिन् liver --- श्मशानभाज

--- श्मशानवैश्मन् 12 L 1. bo ven लोकक्षित

1. land पुरीषिन् 1. mountains गिरिशः (2 लोमादे)

13 16.4 (voc), 16.4, 16.4, 16.4, etc --- (16.4-16.4) गिरिशन्त

13 16.2 1, गिरिश, गिरिशय 13 16.2.22 --- (said of deer

and the Parats) गिरिष्ठा (Mir 1.20) 1. pure abodes

शुद्धाधितमः Deer 1. the air गगनस्पृश 13 13.63, गगनकिह

Ragh 3.43 1. water रुदकेचर Asvār, SBr --- रुदकेराय

causing to inhabit वाशक 1 (इका)

inhabitation n निवासभूमि निवासः (i c f)

आ सकन (ifc) n L.

concern to be exhibited नासितम्

inhabiting the city ने भावस in the state of

one who inhabits सेवितम् MW.

inhalation n ~~III~~ आनः L.

i. ०११०० वृत्तमपानम्

Or i. of labour दूम्पानम्

Car.

प्रमाणं प्राणप्राणिति (मान १.१.१) प्राणनेति

(Vop)---KenUp.

अवाम् अवामिति

निःश्वस्य निःश्वसिति

प्रश्नस्य प्रश्नासि ति

to i. and ॐ ॐ व्यन् व्यनिति

सिद्धि सिद्धि सिद्धि

in AV, SBr air i. and

original माणापान 99 md AV.

1944-45

17 av.

expected (one of the six kinds of exception in Pratya)

संयुक्तसमवायः tarkas (in logic) the i. of property in

the thing inhering it (as of water in the word 'pad' etc)

निरूप्यः invariable i. (in logic) व्यापकता, व्यापकत्वम् III,

व्यापक knowledge of pervading i. व्यापिज्ञानम् non-

variable i. in the word साधना व्यापकता, साधनाव्यापकत्वम् III of

partial i. (with reference to place and time as rain, pleasure

love, hatred, sorrow, vice, etc) अव्याप्यवृत्ति inf.

inherent adj. सामनायिक latrSr.

III अनुषङ्गिक — अन्तर्नि — अविनाभावेन

Common grated — आनुषाङ्गिक f(ई) Up, Paṭest

आवेशिक — औसत्तिक f(ई) Jain 1.1.5

औसत्तिक — प्रकृतिस्थ adj, प्रकृतिष्ठ car प्रासाङ्गिक

f(ई) — सम्बन्धिन adj, etc — स्वाभाविक

f(ई) — Up, Msh, etc.

not 1. असम्भावयिन्, असमेवत arakes — सहजैतर

स्वाभाविकैतर f(आ) Jain any 1. in न्यङ्गः

r, Paṭest condition of the invariable distance of or 1.

characteristic व्याप्तिवादः to be (i.) in अन्तर्भू RV 7.86.2,

etc the doctrine that the universe was produced and is sus-

tained by the natural and necessary action of substances accor-

dance to their i. properties स्वभाववादः expressing (its)

own i. meaning स्वार्थ f(आ) अन्वीत having as an i. part अन्वीत,

अन्वीत अविनाभावः
अन्वीत अन्वीत i. and essential character (अन्वीत),

arved, etc i. connection समवायिकारणम् arved i. disposi-

tion अन्तर्भावः स्वभावः (i.e. f आ) ŚvetUp, Mn,

, etc i. in समवेत (अन्वीत) अन्वीत, arved समवायिन

(अन्वीत) अन्वीत, अन्वीत, अन्वीत नान्तरीयक (अन्वीत) अन्वीत

1.1.2, 1st संज्ञित 1. in all cases

व्यस्त 1. in a sense 2. व्याप्ति 1. non

अन्तर्भावः व्यस्त व्यस्त व्यस्त

1. over स्वर्था 1. in a sense 2. व्यस्त

invariably 1. व्याप्ति 1. in a sense 2. व्यस्त

1 (इका) व्यस्त, 1 32 (in 10) 1. in a sense

which is proved साधनव्यापक in a sense 1. in a sense 2. व्यस्त

(in logic) in a sense 1. in a sense 2. व्यस्त

the in a sense in which any quality or article is 1.

आश्रयः in a sense in which any quality or article is 1. over स्वभूत्योजस

at least of the invariable attendance of an i. character is ic

व्याप्तिवादः the thing in which any article or quality is i.

आश्रयः .

in relation to some subjects (as a quality etc)

व्यासज्यवृत्ति

mfn IM.

inheritance n दायादम् (प्राहुणादि) ,

n, etc दायः RV, TS, etc रिक्थम् RV,

RV, etc.

अंशः भागः RV, etc.

(according to ch) either 'son' or 'daughter' is

an i.' or 'daughter's son' प्रहारादायः entitled to

i. भागादि RV entitled to i. by relationship बन्धुदायाद

RV entitled to i. गोत्ररिक्थे n RV 11.

142 i. of property रक्थग्राहः L law of i. विभागः RV, RV

etc lineal i. वंशानुक्रमः RV entitled to i. अदायिक

arn obtained by family i. वैशक्लभागत arn arn, with o tain

a through i. रायादुपागत rit receiving on i. रिक्थग्राह,

रिक्थहर (in), रिक्थहार (Dit), रिक्थाहारिन् (Dit), (c) arn

receiving on i. रिक्थादु arn receiving on i. together with

a collected portion सौद्धारविभागिन् arn full rule of i.

विभागधर्मः on 1.115 rule of division on i. दायकालः arn.

inherited adj ४ वंशागत kān — क्रमादभ्यागत Tājñ

2.119 — अन्वयागत Pañcat.

~~2~~

~~—~~

not i. अपि य n 9.105 i. linearly वंशक्रमगत Tājñ,

not — क्रमागत kār, anc t, etc, often etc, in 2.15,

Tājñ, anc t, etc — क्रमागत — (अभ्यागत) क्रमिक

not 2.106 i. composition रेखास n property i. from

a fact पितृक्षमः having i. composition व्यासज्य ind

not having i. severally व्यासज्य ind etc.

inheriting a person's whole property संपत्ति संपत्ति

is'ah i. half a property अधेहर nfn ishn i. property

रिक्थभागेन (in), रिक्थभाज (in), (ant, aut, ank, ar, ach)

nfn रिक्थग्राह, रिक्थहर (in), रिक्थहार (in),

रिक्थहारेन (lajn, ch) nfn i. wealth अरिहर nfn is'ah.

inheritance n ± अनुहरणम् ishn .

i. property अवयवग्रहणम् .

inheritance n ± अवयवग्रहणम् ishn ishn — रिक्थग्राहः

ishn, रिक्थहरः, रिक्थहारः, रिक्थहारिन् m.

the i. of inheritance विद्यादायादः ishn . i. of

property अवयवग्रहणम् .

one who inherits property कवथभागेन mf n 9.184,

कवथभाज mf n 9.155 कवथभाह mf n 2.87

कवथहर mf n 9.185.

inospitable mf = निरातिथ्य mf n.

an i. region इरिणम्, इरण .

in hospitality n = अतिथिद्वयः .

inhuman adj = अमानुष (इ) V. ~

~~() RV.~~

not i. आरिद्विषाण lāṭṭh, lāṭṭh i. nan जन्मानि n pl

it r 8.26 i. aces जन्मानि n pl AitBr 8.26 i. to

निद्वेषिण f(निद्वेषोणो) (ren or com) lāṭṭh, lāṭṭh, etc i.

to to to परद्वेषिण " i. to to अरमद्वेष 1.16.16,

1.1.3, 1.60.7 only i. प्रकटप्रैकृत f(आ) lāṭṭh.

inirically * निपशतः ind .

inimitable સર્વ ય સનાનુકૂલ 10.11.10 112.5.

inimitable સર્વ ય સ્વદાપ્ત 2.1.26 112.5.

initial adj निगम निगच्छति .

initial adj प्राथमिक f(ई) TPrāt, Vedāntas,

Kull | — प्रथम f(आ) RV, etc — पूर्व f(आ)

n .120, etc .

(in also) the i. quantity of pro position वक्त्रम् col

of i. अमूलसूत्रम् Sam, TPrāt, Corr (in al. i. अमूलसूत्रम् col.
वदनम् col.

2, 10. 1. into दीक्षित ए ई Gopar 1.5.24) (date, loc,

instr or comp अ, ए, इ, ई, औ, अन, etc प्रतिष्ठा

(acc) | Arab i. (into a plan) कृतसंज्ञ (pl) 14.5 an

i. work उपेक्षः il one who has been i. दीक्षित (ifc) on

who has been i. in addition to उपदीक्षित 14.3, 4

one who has been i. into the sphere of anāśa गणदीक्षित

(with āntrika) relating to an i. person वीरभय ए ई) L

the vow of an i. person दीक्षितव्रतम् 14.13 a temporary

swelling for a person about to be i. दीक्षितविमितम् 13.1,

14.1.3 o i. दीक्षणीय 14.1.3 प्रदेय 14.3

अभ्यन्तरोक्तम् (loc) १.

न = दीक्षाम् १, दीक्षणा २.

उपनयनम्

१. उपनायनम्, २. उपनीति ३. उपनयन

उपनयः १, उपनयनम् २. उपनायः ३, उपनयन

३. अभिषेचनम्, ४. उपदेशः ५.

उपायनम् १, १.१.५ परिष्कारः २.

consist of in 1. दीक्षाग्रथ ॥ ३ ॥ n 2115 100000

०.१.१. दोक्षातत्त्वम् ॥ ०.१.१.१. दोक्षाफलम्

the representative of the guardian of the (Sri) दीक्षापाल, is

(1819) दीक्षापात्रः i. as a member of the class twice-

Term classes by receiving the verse and inserting all the

संस्कृत-विभाग, सावित्री - विद्या, विद्या, विद्या १. १०० ०

नृत्तपनयनम् Tr i. यज्ञदीक्षा

in, i. into the office of a spiritual preceptor गुरुदीक्षा

Ex. 1. of a boy by means of वेदकरणम् 1. of a

particular kind in which nature is so closely united. ગણદોષ

2. 'i. of अग्नयुपनयनम् i. (personified as the wife of

sona) दीक्षा 25.2 'the jewel of the regular order of i.'

दीक्षाक्रमरत्नम् relating to i. दीक्षा म् (2) in lary the

sacrifices of i. दीक्षणीया (Vait) 'r, 'r, दीक्षणीयेषु a. comm i.

of अग्नयुपनयनम् at दीक्षागुरु i.

an inhibitory compound अन्वारम्भणीया

latyr.¹

(semen)

inj. c. rb // ~~=====~~ युज cl 7 (पुनः 29.7) युनक्ति,

यु ईं (also युजति, युजते, योजति, योजते) ¹ r.

to be infused (as a clyster) प्रणिधेम

mfn Susr.

infusing a fluid

प्रतिपूरणम्

Susr.

i. a substan-

or other than a fluid

प्रतिपूरणम्

Susr.

injection संज्ञा प्रपूरण f(ई) (with l c or

comp) Susr.

injection n वत्स्योपधम Cat.

the 2-11 i. वसिष्ठाकर्मन the 1-11 on

i. नेत्रसंवेजनम् the 1. itself वसिष्ठा the 1-11 on

वसिष्ठा (the 1. itself वसिष्ठा the 1-11 on

वचनम् (ifc f आ) Kās (the 1. of the 1-11 on

fluids पूरणम् an i.-pipe नेत्रम् n̄r an i. i.e. with a

conducing नेत्रवास्ति n̄r an i.-spring

वास्ति f(also written वास्ति) Latās,

नर, etc an oily i. स्नेहवास्ति f̄r a strong i. (as of

oil etc) सिद्धवास्ति m̄r Susr.

indication n 1 विधि, 2, 3, 4, etc

निर्भोगः (ind 2.57 etc) 2, 3, 4, etc निर्भुक्ति

संनिभोगः

Pan 7.3.118, 119 Vārtt 3 Pat.

निदशनिम् — प्रदशः — संदेष्टव्यम्

संथादिष्टम् 2, 3, 4, etc

संथादेशम् ind Grāns, BhP — संथाशक्ति 2, 3, 4, etc

संथाचो वित्तम् ind Grāns, BhP (contained) in a Preliminary work

श्राद्धगानिधि ind Grāns, BhP conclusion of a positive i. विध्यात्मक

विधि, 2, 3, 4, etc विध्यात्मक 2, 3, 4, etc

विधायिन वि (वर्ग) विषय,

व्यादेशः वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः

अनुदेशः वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः

वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः

धर्मविधि वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः

प्रतिचोदनम् वि. विषयः वि. विषयः वि. विषयः

हिंस caus or cl 10 (12.11, 12.12)

हिंसयति हिंस cl 1,7 (12.11, 12.12) हिंसति,

हिंसास्ति (ep also हिंसते, हिंस्ते) , etc

उपहिंस, उपहिंसति, उपहिंसते hi , hi पीड cl 10

or पीड पीडयति (ep also पीडयते) (12.11, 12.12, etc)

क्षन् cl क्षणोति pr , pr 9.54 प्रबाध

प्रबाधते (ep also प्रबाधति) , pr , pr व्याबाध

व्याबाधयते Divvā विबाधते विबाध , pr अपक्

(pr pr pr) विप्रक् विप्रकरोति , pr , pr

also उत्पद्यते 13.4.14, 13.14, 13.14, 13.14,

तप् cl 1 तपति (parallel 1) dv, 13.17, 13.17, 13.17,

13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17,

इषम or इषमति (or also इषमते) (13.17)

2.74.3, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17,

धुनोति, cl 6 धुवति, cl 9 P A cl 2 A cl 1 धवति

धुव cl 1 धुवति, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17,

पराभवति, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17,

प्रतिस्कृ, प्रतिस्फिरति 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17, 13.17,

141 प्रधृष, प्रधृषति, प्रधृष्यति P4 caus प्रधृष्यति R,

Kausar, etc

भर्त्, भर्त् cl 1 भर्त्ति, भर्त्ति, भर्त्cl 1 भर्त्ति (1) 15.71 — मृच cl 10 मर्चयति (cl 1)^m
मृचयति (1) 15.71 — मृधस कृ — रक्षcl 1 (1) 17.5) रक्षति (or also रक्षते) 5.1राध, राधयति — रिध cl 1, 4 (1) 17.4)

26.12 (1) 1.1) रेयति, रिष्यति (or also रिष्यते) , ,

रिष cl 10 रेययति (1) 17.4) रुज cl 10cl 6 (1) 2.12) रुजति (or also रुजते) (1) 17.4) or

ren) vs, etc

रुक्ष cl 10 रुक्षयति (1) 17.4) रुक्षयतिरुक्ष cl 10 (1) 17.4) , ,

लुङ्ग्यति

In, MBh, etc

लुप्

cl.6 (Dhātup 28.131)

लुम्पति, लुम्पते

Pariv, VarBrS

विकल्प

Mon.

विकल्पयति

vibh, विकल्पीकृ, विकल्पीकरोति 'is, cit, etc

विद्रुह

(only of विद्रुहरे)

विधृष

cans

विधृषयति

विध्वंस

विध्वंसयति

विराध, विराधयति

'is

विहन

intens

7.2.13

विहेट्

cans

विहेटयति

L-lit

व्यभिचर,

व्यभिचरति, व्यभिचरते

vibh, this

व्यापद्

cans

व्यापादयति

शल्य, शल्य, etc

शम्

cl 9

शम्नाति

vibh

शल्यम्

or

शल्ययति

Anarghar

शीर्णकृ, शीर्णकरोति

Ind — अष् caris जोषयति Dh — स्नय^{cl 1} (caris)

19.37) स्नयति V — स्नय caris स्नयति, स्नयते

— सम्पद्ये, सम्पद्याति (caris also सम्पद्याते) Dh

— स्तम्भ, स्तम्भ^{cl 1} 1 स्तम्भति, स्तम्भति Dhātup 11.40

स्तृह, स्तृह^{cl 6} स्तृहति Āpast — स्पृश^{cl 6}

(Dhātup 20.120) स्पृशति (caris also स्पृशते) Karās

हन् Int ns जङ्घ्नि (caris) जङ्घ्न्यते (ich pres tense. und p.)

जङ्घीयते (Gen 7.4.31) und p.

III आहू Ā — कष Ā Dhātup 17.34

कुन्थ

cl 9 कुन्थाति Dhātup 31.42 — कुन्थ cl 1 कुन्थाति

Dhātup 3.6 — कृ cl 5 and 9 कृणोति, कृणुते, कृणाति, ^{कृणीते}

Dhātup, Top 16.2, कृण्वति Maich 2. 19 — खष cl 1

खषति Dhātup 17.35 — खे cl 1 खायति Dhātup

22.15 — गन्ध cl 10 गन्धायते Dhātup 33 .11

दूर cl 4 दूर्यते Dhātup 27.46 — किष्क cl 10

किष्कमते Dhātup 33.12 — कृ cl 5 and 9 कृणोति,

कृणुते, कृणाति, कृणीते — कृण्वति

क्रथ crus क्रथमति Dhātup 34.12 — द्य crus द्यायति

Dhātup 33.42 — चण cl 1 चणति Dhātup 19.34

चन cl 1 चनति Dhātup 19.41 — चच cl 1 चचति

सस्यति
 धातु 26.17 — सच, सछ, सश cl 1 सचति, सछति, सशति

धातु 17.66 : 26.17 (v.l.) — डिम — तद् cl 1

तदति धातु 3.21 — तु cl 2 तौति धातु

दास cl 5 दास्येति (v.l. for दास्येति Vop धातु 27.

32) — दुध cl 1 दोधाति (धातु 2.11) — दुर्व cl 1

दूवेति धातु 15.61 — द्रु cl 5 द्रुणेति धातु 27.

3 — ध्व cl 1 ध्वराति (धातु 2.13, धातु 22.41)

नभ cl 4.1 नभ्याति, नभ्नाति (धातु 26.119.3 .41)

नद् cl 1 नद्यति (धातु 19.19, 9.23) for श्री न

cl 1 श्रीणाति, श्रीजाति — मष cl 1 मषति धातु 17.41

— मान्थ cl 1 मान्थति *dhātup 3.9 (on) = मन्थ, मथ* —

रफ् cl 1 रफति *op* — रुज् cl 10 ? (*dhātup 33.*

129) — रुझ् cl 6 (*dhātup 28.126*) रुझति — रुष् cl 1.

dhātup 17.42, 26.120 रुषति, ^{रुष्यति} *(rarely रुष्यते, रुषति)*

dhātup — लूष् cl 10 लूष्यति *dhātup 32.70* — वन्

cl 1 (*dhātup 13.12, 20, 17.42*) वनति (*and also वनेते*) cl 6

dhātup 30.3) वनेति, वनेते — वा cl 2 (*dhātup 24.*

42) वाति *op* — शस् cl 1 शसति *dhātup* — शर्व

cl 1 शर्वति *dhātup 15.75* — शष् cl 1 शषति *dhātup*

17.24 — शिष् cl 1 शिषति *dhātup 17.26* — शुभ्

cl 3 इमुभति ^{thatur} 11.42 — इमुभ cl 1 इमुभति —

इर (also written सूर) cl 4 (thatur 2.44) इरति —

सद्य cl 5 (thatur 37.20) सद्योति ^{thatur} — सद्य

cl 9 सृजति ^{thatur} 31.22 (v.1.) — स्फट caus or

cl 10 ^{thatur} 32.90 — स्फिट cl 10 स्फेटयति ^{thatur}

32.90 (v.1. for स्फिट) — सिभ, सिम्भ cl 1 सेभति, सिम्भति

^{thatur} 11.40, 41 — हिवक् caus हिवकयते ^{thatur} 33.12

(v.1. हिवक् for विष्क्) — हेड cl 1 हेडति,

हेडते ^{thatur} 8.13, 9.35, हेड, हेड.

to i. by testing निष्कुष, निष्कुषति ^{thatur} to i. each

रिष् cl 1.4 (Chatur 17.43 and 26.12 v.1.) रेषति, रिष्याति (ep

also रिष्यते), etc — सम्प्रतुप pass सम्प्रतुप्यते

to be i. after अनुरिष् cl 4 अनुरिष्याति (acc' 3)

to be i. disrespectfully विप्रक् pass of cons विप्रकायते

to be i. in reality अपचि pass अपचीयते.

to wish to i. to हिंस ^{सिषति} ^{could} जिहि-^r — रिष्

could रिरिक्षति (रिरिषिषति, रिरिषिषति r) — दुरस्य

Nom. दुरस्याति AV. 1. 29. 2 etc.

injured adj I हिंसित , etc — विहिंसित ,

— पीडित in, ib, etc — कृतापकार — विप्रकृत

in, ib, etc — विनिकृत ib — निकृत ib, ib,

etc — कृत I — क्षत Gr 6, Kājñ, etc —

क्षतिन Gr 6.17 — परिक्षत n, ib, ib.

II अपासित I — अभिदूषित ib — अभिदूग्ध

— अभिभूत — अभिलुप्त — अर्दित

etc — (as honour) अवभग्न 4.2.14 — अवाभिन्न

I — आधर्षित I (आ) Kājñ, ib, ib, ib — आर्त

— उपहत ib — कषित ib, ib, ib, etc

कीर्ण^L — कृतध्वंस^W — क्लृष्ट R, Śak, Megh,

Susr — क्षीण Mn 7.166, Susr, Kās on Pāṇ 6.4.61 & 2,46

etc — खर्व TS 2.5.1.7 (as by arrows) खेदित

VarBr³ 24.32 — ग्रथित L — दूषित Mn, MBh, Kāv, etc

— न्यर्ण — पराभूत MBh, Kāv, etc — परिरन्धित

MBh — परिच्छुप RPrāt, Sch — पोथित MBh, R

प्रधर्षित MBh, — प्रमथित —, Kāv, etc

प्रसृष्ट^{IN} — रद्ध^W — रक्षित^{RV} —

रफित^V — रिष्ट^{RV, AV} — रिष्ट — रुग्ण

MBh, Kāv, etc — रुष्ट, रुषित MBh, Kāv, etc — रक्षित Jatak

लुप्त

Variv

लुलित

h, etc

वात

विकलीकृत, विकलीभूत

विद्य

etc

विरोधित

विहृत

व्यापन्न

h

शीर्ण

r, etc

सीर्ण

L, शीर्ण

हत

MBh, Kathas

(as a deposit)

हापित

Yajn.

mostly i.

संधर्षित

Variv

सुलुलित

MBh

i. by

heavy rain

अतिवृष्टिहत

i.

by no boys'

वानराद्यातः

L

i. (esp

of the text)

खण्डित

(

तारकादि)

)

MBh

i.

in

return

प्रतिहिंसित, प्रतिहिंसितम्

Variv

i.

(mid of a tree)

त्रणिल

ShadvBr

one who has i. another before

पूवपिक्कारिल

R

one who has not i. an body अनपराध with 'one whose bod

is i. रनष्टुतनिग्रह Kir 5.43 cently i. सद्योहत SBr the

virgin i. by too violent sexual intercourse फालिनी (with योनि)

SBr to be i. हिंसनीय with — हिंसितव्य SBr, हिंस्य

SBr, in, with, etc — आधर्ष्य SBr — क्रोधव्य SBr,

— नष्टव्य (Tan 7.1.44) — निकृतिव्य — प्रधृष्य

(SBr) लब्धव्य Tan 8.2.35 or — लब्धनीय Tan 8

— लब्धय SBr, etc — अपकृत्य SBr

Mean easy to be i. सुप्रधृष्य LBH impossible to be i.

अनवधृष्य SBr.

injurer n I आधायितृ n विप्रकर्तृ mfn

RV निकारिन m VS,

II य भीति m 4.41.4 कृह mf RV, Kath

द्रोघ m नष्ट mfn (Pan 7.1.60) v

नष्ट mf 1.174.8 (only acc pl नष्टसु) रिप f

रिशः रिष f रेषु mfn

रोषु m 4.30.5

विराधु mfn विहेठक mfn

'anything which injures life' हनु f (only L) destr-

रेशयदारिन् mf (रजी) n Nir 6.14 Sch

(v.1.) रेशमदाशिन having to do with i. अनामृण mfn

1.3 one who does not i. अव्युच्छेत् n (with con) with 12

2.01 one who injures आभिमन् n for आभिरासि f

आपिमित् n for ककदाशू mf day

प्रदुह mfn Jan 3.2.61 ch मृध्रम m रेष्ट

mfn Bhatt रोष mfn L शारुक mfn (with

acc) रूपरित् mfn L one who seeks to injure in

return प्रतिदुह n mP what injures शरणम m.

injuring adj I हिंस, हिंस PV, हिंसक Vajñ, MBh,

etc विहिंसक MBh, etc अपकारक, अपकारिन

विप्रकृत विप्रकृत MBh अभिनिष्कारिन 10.1.31

बाधक f(इका) MBh, Pur बाधिन ifc Jātakar

केशिन Megh.

I अभिद्रुग्ध MBh 5.2165, Pur f आकक Pur 1.5.2

उपधातक MBh, Pur उपधातिन Pur, MBh

कषण MBh 7.112, Pur, MBh दशेर MBh, MBh

दाभ f(इ) MBh 2.4.3.1 दुन्वत दुह

MBh, MBh दुहन् MBh, MBh परिभविन MBh

परिभाषित Valid, canav — प्रतिधातिन as, an

प्रत्यनीक (with son) — प्रमथन f(ई) MBh, Hariv, R

प्रमीणत — प्रवृत्त — कशत f(अनी, अती)

कशत (v.l. कषत) — कषत f(अती) MBh,

Hariv — रेशम Sir 6.14 ch — रेषण र, रेषिन

f(इणी) — लोपिन (ifc) MBh, Ragh — विघन

विघन विघातिन — विहेठक

not 1. अविहिंसनम् अविहिंसा 12.2421

अनुपरोधः शरव्य f(आ) i.

मित्रादिषु मित्रद्वेषिन सर्वद्वेष i. all

1(आ) say, Rajat, etc i. another in deed or thought

परद्रोहकर्मधी i. claims भूलद्रुह h i. mostly तुनिप्रक्ष

6 — पुरुद्रुह i. in person प्रत्ययकारः

i. the who cannot retaliate (?) प्रत्यनीकम् i. the relatives

of an enemy who can or be i. himself प्रत्यनीकम् pratap, etc,

drupal a man who delights in i. living animals हिंस्रः 3.

15/4 ^{injure} i. to injure a ki ghor राप्द्रुदिप्सु not wish-

in to i. अदिप्सत 49 not injuring अहिंसा

say, fir, in, etc seeking to injure अभिद्रुह 1.121.2

2.27.16 seeking to i. a friend मित्रद्रुह killing, etc, etc

the state of injuring the teeth दन्ताग्राहिता Susr 1.45 the

state of being injured क्षीणता pieces intending to injure

अघ्रायु, etc — दिप्सु.

injury n I (the act of हिंसनम् in, etc)

— विहिंसनम् , विहिंसा (the verb or loc)

विहिंसता (with loc) MBh — अभिहिंसनम्^R — परिपीडनम्

loc — अपकरणम्^I — क्षणनम्^{Sur 4.7.31 & 34.17.}

— अभिद्रोहः (W, etc) — अभिप्रधर्षणम्^{3.14.37}

— (the loc of) उपमर्दनम् — कृति^{f L} — घातः

— 2.159, etc — निग्राहकत्वम्^{2.37}

निरोधः^L = निग्रह — परिष्कृति^f 8.47.6 (loc हत्ता)

9.7.2 — पित्रजा^I — मसनम्^(only I) — ममः

W — विरोधनम्^R — विहेठनम्^L — शारः^I

शिर ~~अक्ष~~ → (only ifc) fir 15.5

सूना

not-i. अक्षज्वत ~~Gr~~ ~~Gr~~ अक्षज्वत ~~Gr~~ in 2.

1. अक्ष 5. 5.5 ~~Gr~~ अक्षर ~~Gr~~ AV, TS

अनागस ~~Gr~~ 10.105.2 ~~Gr~~ ~~Gr~~ i. हिंस्रयन्त्रम्

1. ~~Gr~~ पतिलयनम्

1. ~~Gr~~ प्राणिहिंसा ~~Gr~~ i. another परद्रोहः ~~Gr~~

1. (esp with one tooth) खण्डनम् ~~Gr~~ Kathas 103, Git,

Caurap i. men नृशंस f(आ) RV, etc i. the body

शरीरेषणम् ~~Gr~~ i. ~~Gr~~ अक्षजमाद्रुह ~~Gr~~ 1.121.9

अविहिंसक (non-violent) अविहिंसक

भूतानाम्) (prob) i. one's self स्वयंपाप mfn TS स्वयंपाप

अभिमानि (v.) अभिमानि अभिमानि अभिमानि

प्रतिस्कीर्णम् (v.) प्रतिस्कीर्णम् प्रतिस्कीर्णम्

लङ्नीयता (v.) लङ्नीयत्वम् (Rejct).

Laupurions (11) I हिंस्र (आ) , etc — हिंस

V, हिंसक (11), (11), c — अपकर्तृ हानिकर

Pancat.

II अभिहृत 1.1.9.6, 5.4.2 — कषि (n 1.139)

कषि — रवाकुक् — दुध, दुधि RV

कुरुक्त्त — नंशुक् (आ) — नंषु (11)

7.1.60) पाप्मन — पीयु (n)

फेरव L — बन्धुर (आ) (n 1.1. c)

11c — भूतकृद् — मीवर (इ) n 1.1. c

यातुमत, यातुभावत — रक्षित — रिषज्यु

ac. in. local. s हिंस्त्र af (आ) n (irc)

speech i. मृध्वाच mfn RV.

injury n I हिंसा Mn, Yājñ, MBh, etc — हिंसितम्

injury — पीडा Mn, MBh, etc — बाधः (also आ, f)

MBh, Kav, etc — क्षाति f MBh, etc — परिक्षाति f

is — अपकारः — अपकृतम् — अपकृति f —

विप्रकारः MBh, Kav, etc — विप्रकृति f

II अपामः — अभिहृत f RV 1.128.5 & 1063.11

अभिहृति f RV 1.166.8, AV 6.3.3 — अवरोधः ¹usr, etc

— आगस n RV, AV, etc — आर्ति f — आशातना

¹ail — उपधातः MBh, R, Mn, Sak, etc — उपधातवः

MBh 13.3610 — उपमदः — उपरोधः ParGr, Mn,

3ak — उपहति f Kap, Naish — कितिलिषम 1.882

क्रोधनीमम — गन्धनम — दक्षि f, 1.882

— क्रुह — द्रोहः — धर्मः

— धूर्ति — नभ — निन्कारः

— निन्दा — पराभवः

— पराभूति f AV, Kav, Pur — परामर्शः

10h, 10, Kad — परिधर्षणम 10h — परिभवः 10h, Kav,

etc — परिभूति f Kathas, Pano, 10h — परिभेदः

— परिलोपः Prat, Hall — भेदः Kam, 10h, Kathas

— मथनम 10, atnav — मृच f 10h 1.87.9

रक्षस् n RV — रक्षस् n RV, VS (accord to Say also

= रक्षस्) — रिप् f RV — रिप् f RV —

रिष्टि f RV — रेष् : RV on Chir — रेष्णम् RV,

हृष्णम् — लङ्. नम् RV, Kav, etc, (लङ्. ना) — लोपः

हृष्णम्, Kav, etc — वधः RV — वज्रनिम् L —

निकारः RV, Kav, etc — विक्रिया RV, Kav, Kathas,

— विद्वंस RV, Kav, etc — विनिकारः h — विराधनम्

L — विराधना RV — विलङ्. नम् RV, Kathas

विलोपः RV, Kav, etc — विवरः, विवरम् RV

विहननम् L — विहेठः Lalit — वैशसम् (RV)

MBh, Hariv, Bhav, etc — शतेरः L, शत्रु — शरः

IV — शराणि f, शरप्यम् V — शान्तरः L —

संरोधः MBh, Bhav — सङ्गमः (सङ्गमम् — अध्यादि)

ifc f आ) (with अनर्थेन) — सीर्णि f L, शीर्णि —

हीलना Śil — हेठः L.

no i. अघातः Br absence of i. आनृशंसम् MBh,

Gen 5.45 arising from i. (i.e. from the sin of hurting

living creatures) हिंसासमुद्भूत mfn MBh exposed to i.

प्रध्वंजीय mfn MBh doing i. अपकृत mfn Mear —

असत्कारः MBh 1.3.55 — सप्सर mfn 1.3.9,

- हिंसक Sāy to do i. to प्रवृत्, प्रवर्तति (loc) (ep also
 प्रवर्तति) m, f, act inflicting i. अभिघातिन mfn
 (generally life) i. done to a chariot रथरेषः f mtr
 i. inflicted by Varuna वरुणमेनि f m, kṛt i. of
 विरोधः (life) Yajñ, mth, etc i. of a friend मित्रद्रोहः m, f, etc
 i. of the bowels by any indigestive substance
 क्षतोदरम् mpr i. personified (as the wife of Adharma
 and daughter of Lobha and Nishkṛiti) हिंसा f mtr i. suffered
 from others परपरिभवः f mtr i. to विच्छेदः m m
 i. to honour मानक्षति f mtr i. to life प्राणाबाधः m
 51, 54 i. to one's own body स्वाङ्गभङ्गः m not causing i.
 निराबाधकर mfn Wariv produced by an i. क्षतज mfn Susr
 क्षतोद्भव mfn Susr क्षतकृत mfn Susr
 (as cough) क्षतोत्थ mfn Susr proof against i. अरिष्ट
 m (आ) n m a real i. हस्ताग्धवम m recovering from i.
 समुत्थानम् (life) f आ m the state of not inflicting

severe i. on others अममवेधिता gain suffering from some i.

स्मार्ति with other suffering i. व्यापत्ति f. Sr, Sh, etc

to suffer i. विक्रियां या wishing to to i. अपदिक्ती प्र

Kash without i. विपीडम् ind Ragh अनपराधम् ind

for 14 with us i. to असंरोधेन instr ind Sl 14.12

a man who is the cause of i. कृत्यका Sl 13.29.

injustice n I अधर्मः --- अधर्मचरणम् Sant,

अधर्मचर्या apast --- विधर्मः MBh, Varṇs, Mark ---

वैधर्म्यम् MBh, R.

II अनीति f --- कितिविषय MBh 1. 1. 1. --- बगलकारः

Key, Lethas --- वैधर्म्यम् , Kāṭhās, Varṇs.

ink n I मषि n or f (मषी) Kev, var,

dur, etc --- मषीजलम्^L --- मषिजलम्^L.

III अञ्जनम्^L --- कञ्जली^L --- कालिका^L

--- काली^L --- गोला^L --- पत्राञ्जनम्^L

--- मालिनाम्बुⁿ ^L --- मेला^L --- मेलामाली^{mf} ^L

--- मेलाम्बुⁿ ^L --- बदलः .

From part of 1. मध्यभावात्^{ind.}

ink-coloured मषीवर्ण min 174.

ink-bottle मषिकूपी, मषिघटी मषिमाणि m L
 मषिप्रसू h

— मेलानन्दः i (आ) L — मेलान्धु, मेलान्धु L to be-

come on i.-bottle मेलानन्दस on मेलानन्दमते as.

'ink-path' (a pen) II मणपथः L.

ink-stand n I मणीपात्रम्, मणीभाण्डम् L, Heat, मण्णाधारः

L — मणिकूर्पी, मणिद्वारा, मणिधानम्, मणीधनी L.

II कलमस्थानम् L — किरिका Gal — मन्दा L

मलान्यु

— मरुण्ड (१)

m Kārand, — वर्णकूपिका L —

inlaid adj I रत्नचित (ifc or with instr) MBh 7,

1 3, Hariv, Megh, etc आचित चित MBh, R, etc.

II उपनद्ध BhP करम्ब W करम्बित W

नद्ध MBh, Kāv प्रेत MBh रचित Kāv,

Kathās, BhP विरचित MW सम्पुक्त W.

i. with I परिश्वचित (comp) Kārand दुरित

(instr or in comp) MBh 12.5487, VarBrS, Daś, BhP, etc

विच्युतित (instr or comp) Kum, Vikr, Caurap नद्ध (with

instr or ifc) MBh, Kāv, etc निबद्ध (comp) Mn, MBh, Kāv

etc i. with jewels मणीरचित i. with red arsenic मनःशीला-

विच्युतित Kum.

inlay wb I-निर्माण caus विधातव्यम् MBh 4.1325.

II ति cl 5 चिन्नाति, चिनुते MBh — प्रातय Nom

प्रातयति

KātyŚr, Sch.

the inlaying of a floor with jewels (one of the six arts)

~~मणिभूमिकाकर्मन्~~ n Cat 1. (of a jewel) संग्रहणम्

Pañcat. —

an inmate of the same house गृहभोजिन m Rājat 5.

402 —

गृहभोजिन RV 7.15.3, VS, ĀsvGr, KātyŚr.

inmates
the ~~ins~~ of a house गृहाः m. pl ŚBr 2 f, 12,

KātyŚr, PārGr 2 — 17

गृहभोजन n RV, etc 17

together with the i. of the same house सामाह्य mfn

ĀsvGr.

inmost adj II हृदय f(आ) RV .

pain in the i. soul मर्मपीडा MW.

inn n I पथिन्नश्रयः MW — जनाश्रयः Rājat 3.480.

innate adj I सृज f(आ) MBh, Kāv, etc सृजात

Kathās सहेत्य L, ~~सहस्र~~ सहस्र Samk (quot)

सहस्र Ratnāv, Kād सहस्रभव (with जन्मना)

साहजिक Vrishabhān निर्गज Mn, MBh नैमर्ग BhP,

नैमर्गिक Mālatīm स्वाभावत R, Sāh, etc, स्वभावजनित

Kāv, स्वभावप्रभव VarBrS स्वभावसिद्ध AśvŚr, Bhartr

निज f(आ) अन्तर्जात प्रकृतिज Bhag

प्रकृतिरथ Ragh, प्रकृतिष्ठ Car.

II औरस f(ई) Suśr देहोद्भूत, देहोद्भव MW

देवदत्त Daś नित्य f(आ) MBh 3.13941

प्रासङ्गिक f(ई) W — सौशिक्षिक f(ई) MBh, Kāv, etc

स्वैत्थ ChUp, Sch.

not i. सहजतर W.

according to one's i. disposition सत्त्वानुरूप Bhag -

i. disposition स्वभावः (ifc f आ) ŚvetUp, Mn, MBh, etc an

i. enemy निजशत्रु m R possession i. strength स्वक्षत्र MW

the state of i. disposition स्वभावता Jātakam, स्वभावत्वम्

TPrāt, Sch the state of i. nature स्वभावता Jātakam, स्वभावत्वम्

TPrāt, Sch.

innately strong II स्वक्षत्र MW.

inner adj I अन्तर MBh, Suśr, आपृयन्तरिक

— अन्तर्भूत .

II ~~प्रत्यय~~ प्रत्यय Prab, BhP, Vedāntas.

an i. apartment I गर्भगृहम् MBh 5.3998, Suśr, Daś etc,

गर्भगृहम् — अन्तर्गृहम्, अन्तर्गृहम् — गर्भगारम् L

— गर्भवेष्टनम् n Ragh 19.42.

II कक्षान्तरम् — गर्भः L — गर्भमण्डपः Kathās

26.77,

an i. apartment in a palace प्रासादगर्भः Hit the i.

apartments (in a royal place) अवराधनम् the i. apartments of

a palace अवरोधः MBh 1.1812, R, etc an i. door पक्षद्वारम्

Mricch i. eye ज्ञान-पक्षम् n Mn 2.8, 4.24, MBh 13.2284 an

i. limb अन्तरवयवः an i. organ प्रत्यगक्षम् BhP i. part अन्तः

अन्तरवयवः अव्यन्तरम् Sāk, etc the i. part of a

chariot रथनीडः, रथनीडम् KātyŚr, MBh, BhP the i. part of

a house वासगृहम्, वासगृहम् MBh, Kāv, etc i. part of anything

उपरथः RV, AV, Vṣ, AitBr, ŚBr, etc the i. part of the

earth अन्तर्भूमि f an i. question अन्तरप्रश्नः an i. recess

कक्षः (in phil) i. relation सम्वायः Kap, Jaim, IW 66.69 an i.

room उपरोधकम् L 'man's i. self' पुरुषान्तरालम् m L one

who watches the i. apartments of a palace अन्तःपालः R seeing

with the i. eye ज्ञान-यक्षुस् CulUp 16.

innermost adj II हृद्य f(आ) RV.

'i. desire' मनैरथान्तरः Mricch i. nature of dice अक्षहृदयम्

the i. of all सर्वेभ्यन्तर IndSt i. part अरिस्थानम् Sāy

the i. part of anything अवरोधनम् RV 9.113.8 i. recess

गाहः RV 9.110.8.

an inn-keeper n II पानठु

L.

innocence n I माग्धम्, माग्धम् Sāh, Uttarar, Kathās, etc

— अनपराधठु — निरपराधठु •

II अदुष्टलम् — (established by ordeal) शुद्धि f

Yājñ.

to prove one's 1. परिशुद्धिं कृ — परिशुद्ध, परिशुद्धयेत
Rājat.

innocent adj I मुग्ध Kāv, Kathās, Rājat _____

शुद्धशील f(आ) Śak, शुद्धस्वभाव, शुद्धसत्त्व f(आ) R _____

शुद्धिमत Bālar _____ शुचि RV, etc _____ अनपराध ~~अनपराधिन~~ ~~अनपराधिन~~

अनपराधिन
निःपराधवत् R _____ निर्दिष्ट f(आ) MBh, Kāv, etc _____

अदुष्ट _____ नर्मन्तु Hyog _____ निरागस Ragh, Rājat.

II ललित Kāv, Kathās, Rājat, etc _____ शिष्यिदान L,

शुक्लकर्मन् _____ शून्य f(आ) MW _____ सुस्थित f(आ)

Hariv.

murder of an i. person ⁹अनागाह्या AV 10.1.29 pure and i.

विशुद्धमुग्ध ~~Mā~~ Mālatim.

innocuous adj I अहिंसक

Mn 5.45, MBh, R _____

अहिंसा Kaus', KātyŚr, etc _____ अनपकारिन्.

rendering i. निर्दोषीकरणम् Bhpr.

innocuousness n II अनपराधः •

innoxious adj II अवध RV 1.185.3 — अवध

RV 7.82.10 — शान्त MBh, R.

innumerable adj I असंख्य f(आ) Mn, Susr, etc —

असंख्यात AV 12.3.28, VS, SBr, Kaus, असंख्य MBh, BhP, etc —

निःसंख्य Inscr — संख्यातिग f(आ) Bhartr — संख्यापरित्यक्त

Pāncat — अस्तसंख्य L — अपरिसंख्य Nyāyas, Sch.

II निर्मिर्गद Var, MBh — परिवर्जित (with संख्या)

Pañc.

having i. forms अनन्तरूप i. (lit refusing calculation)

निरस्तसंख्या Dhanamj an i. multitude असंख्ययम् AV 10.8.

24 in i. multitudes कैटिहाः ind MBh, R, Ragh, BhP.

innumerableness n I असंख्ययता Suśr.

II अपरिसंख्यानम् Nyāyas.

innumerably multiplied I असंख्यगुण mfn.

inobservable adj I निर्लक्ष्य Kathās.

inodorous adj I निर्गन्ध

Suśr, Kāv, etc.

inodorousness n I ^{११} निर्गन्धम्

Mallin on Kum 3.28.

in-offensive adj II अवृत्त

RV — निर्विबन्ध

Balar 9.53.

inoffensiveness adj n II व्यर्थता

MW.

inofficious adj II निरुपकारिन् Subh.

inopportune adj I ^{अप्राप्तकाल} ~~अप्राप्तकाल~~ अप्राप्तकाल अप्राप्तकाल

अनवसर .

II अक्षय व्यतीतकाल Ragh.

inquietude n II व्युपशमः MW _____ (bodily) कष्टम् R,

Kathās, Pañcat, Sak, Hit _____ (mental) कष्टम् R, Kathās,

Pañcat, Sak, Hit.

to inquire about I परिपृच्छ, परिपृच्छति, परिपृच्छते (with

2 acc or with acc or pers and acc with प्रति, loc or gen of thing)

MBh, Kāv, etc _____ प्रच्छ cl 6 (Dhātup 28.120) पृच्छति (Ved

and ep also पृच्छते) (acc) _____ समनुपृच्छ, समनुपृच्छति (acc)

II विद् cl 2 वेत्ति (acc) SBr, MBh — विद् desid

विविदधति, विविहसति (acc) SBr, etc.

to 1. about one's mother's name प्रह् (with नामतो

मातरम्) Sak.

to 1. after I अनुप्रह् (with acc of the person and

thing).

II अभिप्रह् MBh, etc — अभ्येनुप्रह् MBh 12.1933 &

13.2169 — पुद् caus पोदयति, rarely पोदयते MBh

1.5445 — प्रत्यवेक्ष प्रत्यवेक्षते (ep also प्रत्यवेक्षति)

MBh, R, etc — प्रश्नय Nom प्रश्नयति (acc) Kāvyaḍ —

inquired adj I पृष्टRV, etc — जिज्ञासित BhP1.5.3f — अनुयुक्त .II दृष्टित
अनुयुक्त W.i. about II सम्पृष्ट
दृष्टित MBh, R, BhP, Sūkas.i. after II अभिपृष्ट BhP — योदित BhP 7.15.13.i. into विचेष्टित W not i. after अनन्ययोग Apast to bei. सम्पृष्ट MBh to be i. about ज्ञेय SvetUp 1.12, MBh3.2737, Nal, etc to be i. after पृच्छ्य BhP — ज्ञातव्यMBh, Hariv to be i. for आपृच्छ्य Pāṇ 3.1.123 to be i. intoपृष्टव्य Śak, MārKP.

having i. I आपृक्ष्य ind p आपृक्ष्य (irr) R 1.72.

20.

inquirer n I प्राश्निकः MBh, R, Mālav — पृच्छकः W

— परिपृच्छकः GopBt — अनुयोजकः m.

II अनुपदिन m Pañ 5.2.90.

one who inquires प्राष्ट m KathUp, MBh, MārKP ■■■

one who i. about पृच्छक mf(इका) n (gen) Yājñ, Śak, Pañc.

inquiring adj I अन्वेषक f(इका), अन्वेषिन्, अन्वेष्य

(Pān 5.2.90, etc).

i. after all things अनुपपद्यते

MBh i. into what has

taken place वृत्तान्तान्वेषक

MW desirous of i. into जिज्ञासु

MBh, R, BhP etc, जिज्ञासक

W, जिज्ञा

R 1.9.23 wishing to

inquire पितृक्षु

(Bhadrab), पितृच्छिष्य (Śamk).

inquiring n I पृच्छन्म् W — आपृच्छा L —

प्राश m Yājñ, Sch — प्रच्छन्म् L, प्रच्छना —

कथंकथिता L.

i. about सम्प्रश्नः (comp) RV, MBh, Kāv, etc.

II पर्यनुयोगः ĀpŚr, Sch.

i. after health वार्त्तानुयोगः MW i. after kindred

बन्धवेषः

~~बन्धवेषः~~ RV i. after news वार्त्तानुयोगः MW.

i. into II उपपरीक्षणम् L, उपपरीक्षा Nir —

उपविद् f BRD — मरीचिन्म् BhP.

i. into divine phenomena दिव्यप्रश्नः MBh 5.1906.

inquiry n I परिपृच्छा L सम्प्रश्नः RV, MBh, Kāv,

etc पृष्टम् ĀpGr, Pāṇ प्रच्छनम् L, प्रच्छना

अनुसंधानम् परीष्टि f Jaim, Pat पर्येषणम् MBh

पर्येष्टि f SaddhP.

II अन्वीक्षणम्, अन्वीक्षा Comm on Nyāyad चर्चा W,

चर्चिका L तर्कः KathUp 2.9, PārGr 2.6.5, Gaut, Mn

12.106, MBh, etc तर्का MBh 4.892 निश्चयः Mn, MBh,

R, etc मार्गणम् TBr, Comm, MBh, R, etc विचिकित्सा

TBr, ChUp, BhP वीचयनम् W, विचयन संवीक्षणम्

affectionate i. मार्गजम्, मार्गजा L courteous i. सम्प्रश्नः

MW friendly i. after family affairs कुल्यम् W i. about

विजिज्ञासा (comp) SB̄r, MBh, BhP — परिप्रश्नः (comp)

Pāṇ 2.1.63, etc an i. after प्रश्नः SB̄r, etc i. into

religious observances वेतर्मीमांसा SB̄r 'i. into the first

or Mantra portion of the Veda' पूर्वमीमांसा.

'i. into the law' I धर्मजिज्ञासा — धर्मप्रश्नः — धर्मपरीक्षा.

'i.-walker' तर्कटः L, तर्ककः MBh 12.1537, तर्ककः

Rājāt 3.254 an i. with the object of refuting a statement

पर्यनुयोगः L a kind of i. (as after any one's welfare)

पिण्डप्राप्तः Hcar a subject of i. प्राप्तः ŚBr, etc '1.s

for the Śrāddha oblation (?) पिण्डतर्कः m pl Gṛihyās,

Baudh, पिण्डतर्कः (v.1.), परतर्कः (v.1.), परतर्कः (v.1.),

पिण्डतक्षकः (v.1.), पिण्डतक्षकः (v.1.), पिण्डतक्षकः (v.1.),

पिण्डोदकः (v.1.) to make 1.s सम्प्रक्षु सम्प्रक्षुते RV.

inquisitive adj I ^{११} क तू हलपर — अभिप्रश्निन् VS.

II कुतुकित Prasannar, कुतुकिन् Naish 2.35 —

कुभुत्सु Naish.

an i. person कथंकथित L — पृच्छकः W.

inquisitiveness n I कथंकथिकता L.

insane adj I उन्मत्त AV 6.111.3, AitBr, Yājñ, MBh,

etc प्रमत्त W मत्त MBh, R, etc

सौन्माद f(आ) R उन्मादिन् Kathās उन्मादवत्

Kathās उन्मादिष्णु Kāvyaḍ उन्मत्तक उन्माद

BhP प्रमादिन् W.

II सौमुध SBr वातूल f(आ) Rājāt

विभ्रान्तशील W.

made i. by Agni अग्निमूळ RV 10.103, additional verses,

AV one who feigns to be i. कृतौन्माद Kathās 18.250.

insanity n I उन्मादः — उन्मात्तता, उन्मात्तलभ —

उन्मादित Hcar — उन्मादः mfn W — उन्मादः L.

II चित्तविप्लवः Hyog 1.24, चित्तविभ्रंशः MBh 13.54.15.

i. personified (as a monster created by Cyavana) मदः

MBh i. produced by the influence of evil spirits भूतान्मादः

SārṅgS a particular kind of i. यक्षग्रहः MBh.

insatiable adj II अजोष f(आ) RV 1.9.4

अतृप्णुवत् RV 4.19.3, अतृप्त अपूरण f(ई)

MBh असिन्व f(आ) RV 5.32.8, 10.89.1 2, असिन्वत्

RV लोकजिह्व W.

insatiability n I अतृप्ति f अतृप्तता Sis'

inscribe vb I निविश caus निवेशयति (पट्टे) MārkaP.

II लिख् cl 6 (Dhātup 28.72) लिखति (rarely लिखते)

Br, etc — संलिख्, संलिखति Pañcar.

inscribed adj I निक्षेपित Ragh.

inscribing n I अभिलेखनम् .

II लिखनम् MārkaP, Pañcar.

inscription n II लिपि f Naish, Lalit, लिपी L

लिखनम् MBh 13.6330.

inscrutable adj II अज्ञेय L — गम्भीर

f(आ) — गम्भीरवेदिन Ragh 4.39, Sinhās, Introd, ३१ —

दुरत्यय R 3.71.15, BhP — दुरधिगम Kir 5.18.

'of i. spirit' अप्रमेयात्मन m.

insect n I कीटः (ifc f आ Hcat) SBr 14,

ĀsvŚr, etc, कीटी, कीटम् L — कीटकः R, Bhp, MārkP — कृमे,

किमि m VS, TS, AV, SBr, Mn, etc — षट्पदः Cat.

II कुन्तः L — जन्तु m Mn 6.68 f, MBh 14.1136,

Susr, जन्तु n Hyog 3.53 & Subh.

any i. engendered by the formentation of liquids रसजटु W

the cochineal i. रक्तवर्ण mfn L 'a field i.' ^{तद्} a flying i.

which gives out light गुह्यदीपकः L 'honey-i.' मधुकेशः L

the i. called Lākshā गराधिका L, v.l., गराषिका an i. (cocci

nella of various kinds) कैरिकः L — कैरिकः L, कैरिक

an i. (described as having eight legs and a very slender body)

किं तनु m L 'i.-essence' जन्तुरसः L, जन्तुमातृ n Npr,

जन्तुका f L an i. found in wood किणः L an i. gene-

rated by the fermentation of milk क्षीरकीटः L i. in the

hair केशकीटः Mn, Yājñ, MBh, etc 'i.-like hero' शूरकीटः

Mcar the i. which produces the red dye लाक्षा MW the i.

while in its cocoon कौशकारः W, KapS, BhP, MārKP.

a kind of i. II उत्तिङ्गः Kalpas, Jain — उत्तिङ्गः

śīl — रूपादिकः L — एजलः AV 5.23.7 — क्षारकीटः

L — खर्जु f L, खर्जू f Un — गौदिका ApGr, Sch

दशनाशिनी L दिवी L, उपजिह्विका पाटलकीटः

Vāsav पुलकः L प्रजापति m L प्रलूनः Suśr

पूतिकीटः Suśr मण्डलपुच्छकः Suśr गारि f

L वेदमुख्यः L शकुन्तः L शकुनः AV

षड्विन्दु m L षड्विन्द्या L हलगोलकः MBh

(Nīl)...

a kind of venomous i. II आवर्तकः Suśr काषाय -

वासिकः Suśr, काषायवासिकः काषायवासिकः Suśr

दुन्दुभिकः Suśr पञ्चशुकः Suśr पञ्चालः MW

पञ्चालकः Suśr पिच्चिरः, पिच्चिरकः Suśr रक्तराजि

m, रक्तराजी Suśr — वैदलः Suśr — श्वेतकृष्ण Suśr

— सर्वश्वेता Suśr — सौवर्णिका Suśr — हस्तिकक्षः

Suśr.

a kind of i. found in timber द्युणः ShadvBr, Suśr,

Pañcat, वज्रकीटः, द्युणकीटकः MarkP 15.31 a kind of i.

infesting grain सरभकः AdbhBr a kind of i. infesting

the hair सौरसः Car a kind of i. in Vinegar मद्यकीटः

L a kind of i. living in clothes कुण्डः a kind of i.

(perhaps the white ant?) उल्लादेका L a kind of i. (which

bores holes in wood and stones) वज्रकीटः Śis, Sch a kind

of noxious i. प्लुषि m RV, VS, ŚBr कम्पकण्डः AV 5.23.7

a kind of small i. सिन्धुकिः L a kind of winged i. भद्रपीठः

Mricch a minute i. रूक्षमण्डपरजः L a particular biting i.

रूक्षमण्डः Suśr a particular smelling i. पूत्यण्डः MBh

(v.l.) a particular i. (produced in water and applied externa-

lly as an aphrodisiac) शूका Suśr, Car, Bhpr a particular

noxious i. यन्त्राण्डः Kāth, g कुमुदीदि (on Pañ 4.2.80) a

particular species of i. मकरः Suśr a small i. कम्पकण्डः

L सौक्ष्मिकः L a small i. found in decayed wood काष्ठकीरः L

a small i. similar to an ant सीम्निकः L a sort of i. which

throws up the earth देहिका MārṅP the state of an i.

क्रिमितन्तुजालता, क्रिमितन्तुजालता Heat a stinging i. सूचीमुख

mf(ई)n a venomous i. कुपुम्भकः RV 1.191.15 containing

1.s जन्तुमत mfn MārṅP 32.19, जन्तुजातमय mfn Hyog

3.35.

insensible adj I नष्टचेतन f(आ) MBh, Suśr, नष्टसंज्ञ

f(आ) MBh — अचेतन — अचेतस् — नष्टचेष्ट

f(आ) MBh, Kathās — निर्विचैर् MBh, R.

(asleep i.e. i.) प्रसुप्त Suśr — सुप्त .

II अल्पस्पर्श f(आ) Suśr — निःश्नेह f(आ)

Kāv, Pañc — प्रलीन W — मूर्छापरिप्लुत MārKP, मूर्छापरित

MārKP — मूर्च्छालः L — मूर्च्छित MBh, Kāv, etc —

मूर्त Ragh — मृतमनस् AV — शून्य f(आ)

Bhpr.

to cause to close the eyes i.e. to make i. सम्मिल

caus सम्मिलयति Uttarar, Sāh.

insensibility n I अचेतन्यम् — जाड्यम् (हृद्युदादि)

Suśr, Pratāpar, Sāh 3.156 — सुप्ति f Suśr —

इन्द्रियस्नापः .

II दयानम् Bhpr — प्रमोहः W — विषादः

(ife fआ) MW, मोह — शीतलता MW — सम्मूढनम्

L — सम्मोहः SBr, etc — रत्तम्बम् W.

causing i. (applied to one of the five arrows of Kāma-

deva) मूढन mfn R falling in a state of i. क्लम L

i. (of a limb etc) सुप्तता, सुप्तलम् Suśr.

inseparable adj II अविच्छेदा •

i. connection समवायिकारणम् Sarvad (in phil) i.

concomitance समवायः Kap, Jaim, IW 66.69, नित्यसम्बन्ध

an i. member of the body ध्रुवम् (with स्वाङ्गम्) Pāṇ 6.2.177

not an i. property अप्रकृति f i. relation समवायसम्बन्धः W

inseparably connected with व्यतिभिन्न Nyāyas, Sch not i.

connected with असमवायिन्, असमवेत Tarkas.

inseparability n II सहचारित्वम् TPrāt, Sch ____

सहचारित्वम्

Samk, Sarvad.

insert vb I विनिक्षिप् विनिक्षिपति, विनिक्षिपते Yājñ, R

____ प्राक्षिप् प्राक्षिपति, प्राक्षिपते Pāṇ, Sch, R, Sch.

II अनुप्राह् ĀpŚr ____ अनुभू RV 10.61.5, AV ____

अप्पस AitBr ____ अभ्यन्तरीकृ Pat ____ आर् P Ā RV

____ आवप् आवपति AitBr, ŚBr, Lāty, etc ____

उपोह उपोहति Kātyā' Sr — क२ caus अर्पयति RV, Śak, Kum

Bhag, etc — नियत नियतति Kauś' 2 — प्रोतय Nom

प्रोतयति Kātyā' Sr, Sch — युज cl 7 (Dhātup 29.7) युनक्ति

युज्जेत — (ep also युज्जति, युज्जते Ved योजति, योजते) ŚBr

— युज caus योजयति (pass योज्यते) Kauś', Kāv, Pur

— समाविश caus समावेशयति Kauś'.

to 1. in न्यस न्यसति, (with loc) — सम caus

समर्पयति, समर्पयते ŚBr, etc to 1. in one's self समाविश

caus समावेशयति (with स्वस्मिन्) Pan 5.1.52, Sch to 1.

(jewels etc) प्रतिवप् प्रतिवपति Ragh.

to be inserted I निपत् निपतति

ep also निपतते

Pān, Nir.

II निगम् निगच्छति

ŚāṅkhŚr.

to cause to insert निगम् caus निगमयति ĀśvŚr.

inserted adj I अन्तर्गुपतिन्, अन्तर्गुपतिन् — मध्यनिहित

Pāṇcat — क्षेपक ifc R 2. ch 96, Sch, Naish 22.48 Sch

— प्राक्षिप्त Pān 6.3.83 Sch — समावेशित Kāv, Pur.

II अर्पित RV, VS, etc — आवापिक Nir — (in rhet)

i. (as a phrase) गर्भित (g तारकादि) Kpr 7.6 — प्रत्युत

Nir — व्यस्त .

to be i. II आशिषीय Comm on TPrāt 14.9 — व्यस्य

AitBr — व्युत्पन्नीय Sāṅkh'Sr — सन्निवेदायितव्य Samk.

a Sāman which is occasionally i. परिशामन Lāṭy.

inserting adj II प्रपूरण f(इ) Suśr.

inserting n II प्रपूरण / # — अर्पणम् R — / SBr, ^{mf (ई) n Subr} आवपनम्

KātySr — आवपः — न्यासः MBh, Kāv, etc.

~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~

i. the claws नखन्यासः

Ragh i. the birds Nivids

~~say~~ निविद्वानम् say.

insertion n I प्रक्षेपः TBr, Sch, ĀpSr, Sch, Samk.

II आवपः Sulb — निगमनम् Nir — संचारणम् Kāv,

Sāh — संनिवेशः Sāh — संनिवेशः Hcat.

i. (especially of the name of a deity in to a liturgical

formula) निगमः SrS i. of a letter (in Gm) अन्तःपातः,

अन्तर्वाचः RPrāt (in rhet) i. of one phrase within another

गर्भिता, गर्भितलम् Sāh place of i. निगमस्थानम् ŚrS

(in gram) the separation of certain conjunct consonants by the

i. of an audible vocal sound स्फोटनम् VPrāt.

inside ± अभ्यन्तरम् Śak, etc — गर्भः MBh,

VarBrS, etc — अन्तः —

॥ मध्यम् RV, etc, मध्यः ॥ अर्थ्यादि .

guest of the i. of a stronghold दुर्गन्तिरातिथि m MW

i. of anything ऊदरम् Pañcat, Śak, Ragh, Mricch, etc

in the i. अन्ते loc in the i. of the pieces of wood

forming the paridhi अन्तःपरिधि ind KātyŚr on the i. मध्येन

ind with gen, acc or ifc ŚBr, MBh, etc.

2 I

2 II

ind.

ind ŚBr, Sulbas, R —

ind

inside આભ્યન્તરમ્ ind — અંતરતઃ ind ŚBr,
~~man~~ Śulbas, R. — અંતરા ind — ઉદરે.

being i. આભ્યન્તર mfn MBh, Śuśr, આભ્યન્તરેક mfn —

~~being~~ આંતર mfn MBh being i. of અભ્યન્તર mf(આ)n

(loc, gen or in comp) MBh 2.2282; etc containing i. ગર્ભિત

mfn (g તારકાદિ) ifc Sinhas 23 moving i. અભ્યન્તરચારિન્

mfn Bhag.

insidious adj II अभिमन्तु m Kāth — अभिमाति

~~mf~~ RV 5.23.4 & 10.18.9 — अभिमातिन् RV 1.85.3 —

अभिमानुक (with acc) SBr — व्यगिस RV, AV.

अननुद्यागिन्

not 1. H ~~व्यगिस~~ TBr — (said of heaven and

earth, together with a trasnu) अप्रवेद्य f(आ) SBr.

to be 1. H अभिमन्, अभिमन्यते VS, AV, etc.

insidiousness n H अभिमानः KātyŚr.

insight n H निर्वेद्यः Divyāv.

clear i. into anything प्रतीति f Śak, Śamk, Kathās,

etc deep i. समीक्षा BhP gifted with i. कवि mfn to

have an i. into बुध Intens बोधुधीति Subh to have i.

पश् only pres पश्यति, पश्यते (also with साधु) Mṛ, MBh,

etc having a deep i. into मर्मज्ञा mfn (ifc) Rājat having

an i. into निदर्शिनः mfn MBh having an i. into anything

दृष्टेन mfn having good i. into रुद्रेण mfn (gen) Pat on

Pāṇ 5.4.77 having the i. of a wise man कविकृतु mfn RV, VS,

AV possessed of true i. सम्यग्दर्शिनसम्पन्न mfn Mn 4. 74,

सम्यग्दर्शिनः mfn 'Samk, सम्यक्दर्श mfn Cat सम्यक्सम्पन्न

mfn Mn 6.47, सम्यग्दर्शिन mf(आ)n BhP relating to i.

निर्वैद्यभागीय mfn L (with Buddh) right i. सम्यग्दृष्टि f Lalit

सम्यग्दर्शिनम् .

insignia n चिह्नम् L. व्यञ्जनम् Kāv.

II Key.

assuming the i. of royalty नृपालिङ्गधर mfn BhP bearing

the i. (of office) चिह्नधर mfn Buddh, L the i. of high

dignity प्रक्रिया Rājat, Gīt the i. of high rank प्रक्रिया

Rājat, Gīt प्रक्रिया Rājat.

the i. of royalty राजानिङ्गानि n pl Sinhās

राज्योपकरणानि n pl MBh.

उपकरणम् W परिच्छदः R possessed of

the i. of royalty सितच्छत्रितः MW wearing the i. of a Brah-

Brahman रिजलिङ्ग n mfn Mn 9.224,

royal 1. I राजलक्षणम् W परिबर्हिः L परिवाहः L.

II L L.

insignificance n I क्षुद्रता, क्षुद्रत्वम् W लघुता

MBh, Rajat, Śis, लघुवृत्तिता W लाघवम् R, Mālav, MārkaP

अल्पता, अल्पत्वम्, अल्पप्रभावता, अल्पप्रभावत्वम्.

II अतीजस n निःसत्वम् W फल्गुत्वम् M₂ फल्गुता

MBh मन्दता Sūryas, Sāh स्तोक्ता Uttamac¹, स्तोक्त्वम्

Campak.

extreme 1. લઘીયસ્તમ

Hyog.

insignificant adj I અકિર્ણિતકર Pañcat, Venis _____

લઘુક Harav, લઘુ _____ લઘુસાર Inscr, લઘુક Harav,

લઘુ _____ લઘુ f(વી જ્ઞ ક) ŚBr, etc.

II એળક (gana ઝલરાદિ q.v.) _____ અલ્પપ્રભાવ

_____ અવિપુલ _____ આલ L _____ વદય W _____

कनीयस् RV, AV 3.15.5, 12.4.6, TS, ŚBr, etc — केश

f(आ) Mn, MBh, R, Mricch, etc — निवृत्त Naigh —

निराकार MBh, R, etc — निर्देशण f(आ) R, Kathās —

निष्ठसत्त्व W — प्रतनु Kāv, Suśr, (प्रतनुक) — प्रमेय

Naish — फल्गु f(ह, ऋ, वी) VS, etc — यावन्मान f(आ)

ŚBr, MBh, Rājāt — याव्य L, याप्य — सामान्य f(आ)

MBh, Kāv, etc — सूक्ष्म f(आ) Yājñi, MBh, etc —

ह्रस्व — f(आ) BhP.

not 1. I अलघीयस् Śis' 2.58. — नदीन Kathās.

being of i. birth अलक्ष्य जन्मता Kum 5.72 being of

i. origin अलक्ष्य जन्मता Kum 5.72 connected with what is

i., etc अणकीय (gana हुल्लादि q.v.) a figurative

expression of i. acts which are preceded by great preparations

अणिभाक्षम् Sārṅg i. in appearance अलक्ष्य an i.

person हुदरकृमि or हुदरक्रिमि m gana पात्रैः साम्नेनादि Pāṇ 2.1.

48 — अजनः an i. struggle संयुगगोप्यदम् more i.

प्रत्यवर Mn, MBh, R, etc very i. स्वल्पतर Mn, Pañcat —

सामान्यतर Pañcat .

to become i. H मोक्ष Nom मोक्षयते Alankārav.

insincere adj II द्वयभादिन MW.

insincerity n II निःसत्यता Kam, Hit.

